

**„PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY JONKOWO
NA LATA 2010 – 2013
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2014 – 2017”**

GRUDZIEŃ 2009 rok

Wykonany na zlecenie:

WÓJTA GMINY JONKOWO
ul. Klonowa 2
11-042 Jonkowo

Wykonawca opracowania:

HYDROS Jacek Sawicki
ul. Czysta 24/1
15-463 Białystok

Główni autorzy:

Joanna Sawicka
Elżbieta Haponiuk

Zaktualizowany i poprawiony przez pracownika Urzędu Gminy Jonkowo.

SPIS TREŚCI

1	WPROWADZENIE	6
1.1	PODSTAWA OPRACOWANIA.....	6
1.2	CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU	6
1.3	METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU.....	8
2	PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY JONKOWO.....	9
2.1	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	9
2.2	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	9
2.3	GOSPODARKA	11
2.3.1	<i>Gospodarka rolna .....</i>	<i>11</i>
2.3.2	<i>Gospodarka leśna.....</i>	<i>12</i>
2.3.3	<i>Gospodarcze wykorzystanie wód .....</i>	<i>12</i>
2.3.4	<i>Turystyka .....</i>	<i>13</i>
2.3.5	<i>Przemysł .....</i>	<i>14</i>
2.3.6	<i>Rynek pracy.....</i>	<i>15</i>
3	OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY JONKOWO.....	16
3.1	ZASOBY WODNE	16
3.1.1	<i>Wody powierzchniowe.....</i>	<i>16</i>
3.1.2	<i>Wody podziemne.....</i>	<i>17</i>
3.2	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	18
3.2.1	<i>Stan jakości powietrza .....</i>	<i>18</i>
3.3	POWIERZCHNIA ZIEMI	18
3.3.1	<i>Gleby .....</i>	<i>19</i>
3.3.2	<i>Kopaliny .....</i>	<i>19</i>
3.4	WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE	20
	<i>Rezerwaty przyrody .....</i>	<i>20</i>
	<i>Obszary chronionego krajobrazu.....</i>	<i>21</i>
	<i>Pozostałe formy ochrony przyrody.....</i>	<i>21</i>
	<i>Sieć NATURA 2000 .....</i>	<i>22</i>
3.5	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	24
3.5.1	Gospodarka wodno-ściekowa	24
	<i>Zaopatrzenie w wodę .....</i>	<i>24</i>
	<i>Kanalizacja i oczyszczanie ścieków.....</i>	<i>24</i>
3.5.2	Energetyka.....	25
	<i>Ciepłownictwo.....</i>	<i>25</i>
	<i>Gazownictwo .....</i>	<i>25</i>
	<i>Elektroenergetyka.....</i>	<i>25</i>
3.5.3	Gospodarka odpadami	25

3.5.4	Hałas	26
3.5.5	Promieniowanie elektromagnetyczne	26
3.5.6	Komunikacja i transport	28
4	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI.....	29
4.1	RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ.....	29
4.2	WYKORZYSTANIE ENERGII.....	29
4.3	RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW	30
5	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	31
5.1	ZAGROŻENIE POŻAROWE	31
5.2	POWAŻNA AWARIA PRZEMYSŁOWA	31
5.3	BIOTECHNOLOGIA I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE.....	31
6	EDUKACJA EKOLOGICZNA	33
7	ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY	35
8	ANALIZA SWOT.....	38
9	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	41
9.1	CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	41
9.2	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO NA LATA 2007-2010 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2011-2014.....	47
10	USTALENIA PROGRAMU.....	50
11	UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU	74
11.1	UWARUNKOWANIA PRAWNE.....	74
11.2	UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE	74
11.3	PLANOWANIE PRZESTRZENNE	82
11.4	UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE	82
11.5	UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ EUROPEJSKĄ.....	83
12	REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU.....	85
12.1	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM.....	85
12.2	MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU.....	85

SPIS TABEL

TABELA NR 1 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni	11
TABELA NR 2 Powierzchnie użytków rolnych, lasów i pozostałych gruntów w Gminie Jonkowo	19
TABELA NR 3 Obszary i obiekty objęte ochroną na terenie Gminy Jonkowo	20
TABELA NR 4 Pomniki przyrody na terenie Gminy Jonkowo	21
TABELA NR 5 Wodociągi i kanalizacja w Gminie Jonkowo	24
TABELA NR 6 Komunalne oczyszczalnie ścieków w Gminie Jonkowo	25
TABELA NR 7 Harmonogram realizacji zadań <i>Programu</i>	58
TABELA NR 8 Sytuacja finansowa Gminy Jonkowo (w zł)	75
TABELA NR 9 Wskaźniki monitorowania <i>Programu</i>	87

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK NR 1. Położenie Gminy Jonkowo na tle Powiatu Olsztyńskiego	9
--	----------

SPIS WYKRESÓW

WYKRES NR 1. Liczba ludności w Gminie Jonkowo w poszczególnych w grupach	10
WYKRES NR 2 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni w Gminie Jonkowo [szt.].....	11

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1 Wykaz Skrótów	87
ZAŁĄCZNIK NR 2 Wykaz aktów prawnych	88
ZAŁĄCZNIK NR 3 Bibliografia	94

WPROWADZENIE

Podstawa opracowania

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. **Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jonkowo na lata 2010 – 2013** jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do roku 2017, jak też planem wdrożeniowym na lata 2010 – 2012.

W myśl art. 17 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (jednolity tekst z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 z późn. zmianami) niniejszy *Program* został opracowany zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Wdrożenie *Programu* umożliwi osiągnięcie celów założonych w tej polityce oraz realizację zasad, a także stworzenie i funkcjonowanie na analizowanym obszarze zintegrowanego zespołu instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska naturalnego, spełniającego wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Prawo ochrony środowiska, określa w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata i przewiduje się w niej działania w perspektywie obejmującej kolejne cztery lata. *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jonkowo na lata 2010 – 2013* zawiera cele i zadania krótkookresowe do 2013 r. oraz cele długookresowe do 2017 r. Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia dokumentu, stwarzając możliwości weryfikacji i aktualizacji dokumentu.

Wykaz aktów prawnych zgodnie, z którymi sporządzono niniejsze opracowanie został umieszczony w **Załączniku Nr 2**.

Opracowanie niniejszego *Programu* wynika z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 z późn. zmianami):

Organ wykonawczy gminy (tj. wójt gminy) w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska uwzględniając wymagania art. 14 ww. ustawy, tj.: na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- ⇒ cele ekologiczne,
- ⇒ priorytety ekologiczne,
- ⇒ poziomy celów długoterminowych,
- ⇒ rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- ⇒ środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Cel, zakres i funkcje Programu

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jonkowo na lata 2010 – 2013*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju Gminy Jonkowo, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa oraz *Programu Ochrony*

Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2010-2013 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2014 – 2017 na obszarze gminy. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele, zgodnie z Konstytucją RP oraz z Traktatem o Wspólnocie Europejskiej to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
  - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
  - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
  - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Główne funkcje *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jonkowo na lata 2010 – 2013* to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie gminy,
- strategiczne zarządzanie gminą w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy planowaniu wydatkowania środków finansowych z gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a także podstawa do ubiegania się o środki finansowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

Metodyka opracowania Programu

W związku z tym, że istnieje ścisła zależność pomiędzy stanem środowiska, jakością jego poszczególnych komponentów i rozwojem gospodarczym regionu, w *Programie* zaprezentowano:

- ⇒ podejście sektorowe, w odniesieniu do analizy aktualnego stanu środowiska oraz monitorowania jego przyszłych zmian,
- ⇒ podejście integralne, dotyczące określenia działań niezbędnych do realizacji w dziedzinie ochrony środowiska, związanych z głównymi kierunkami rozwoju gminy.

Niniejszy *Program* uwzględnia: założenia, kierunki rozwoju, zadania oraz dane wynikające z innych opracowań gminnych i regionalnych, tj.:

- programów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- raportów z realizacji programów ochrony środowiska,
- sprawozdań z realizacji planów gospodarki odpadami,
- planu rozwoju lokalnego,
- wieloletnich planów inwestycyjnych,

a także obowiązujące przepisy prawne, dotyczące ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Ponadto przy sporządzaniu niniejszego dokumentu uwzględnione zostały:

- ⇒ Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym,
- ⇒ II Polityka ekologiczna państwa,
- ⇒ program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010,
- ⇒ Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
- ⇒ Programu Ochrony Środowiska Powiatu Olsztyńskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- ⇒ dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie, Państwowej Straży Pożarnej i Państwowego Instytutu Geologicznego.

W oparciu o przeprowadzoną analizę aktualnego stanu środowiska dokonano:

- ⇒ analizy słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń powiatu metodą analizy SWOT,
- ⇒ określenia środowiska zewnętrznego – scharakteryzowano uwarunkowania realizacyjne *Programu* w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- ⇒ zdefiniowano priorytety ochrony środowiska,
- ⇒ skonkretyzowano priorytety poprzez sformułowanie listy zadań,
- ⇒ opracowano system monitorowania *Programu*

PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR GMINY JONKOWO

Położenie geograficzne

Gmina Jonkowo położona jest w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie olsztyńskim, około 15 km w kierunku północno-zachodnim od miasta Olsztyn – stolicy województwa. Gmina leży na uboczu od ważniejszych szlaków komunikacyjnych. Powiązana jest z sąsiednimi gminami i miastem Olsztyn drogami wojewódzkimi oraz linią kolejową relacji Olsztyn – Morąg. Gmina zalicza się do mniejszych w województwie i charakteryzuje się zwartym obszarem o kształcie zbliżonym do koła. Centrum administracyjno-usługowym jest wieś Jonkowo, siedziba władz gminnych.

RYSUNEK NR 1. Położenie Gminy Jonkowo na tle Powiatu Olsztyńskiego

(Źródło: www.powiat-olsztynski.pl)

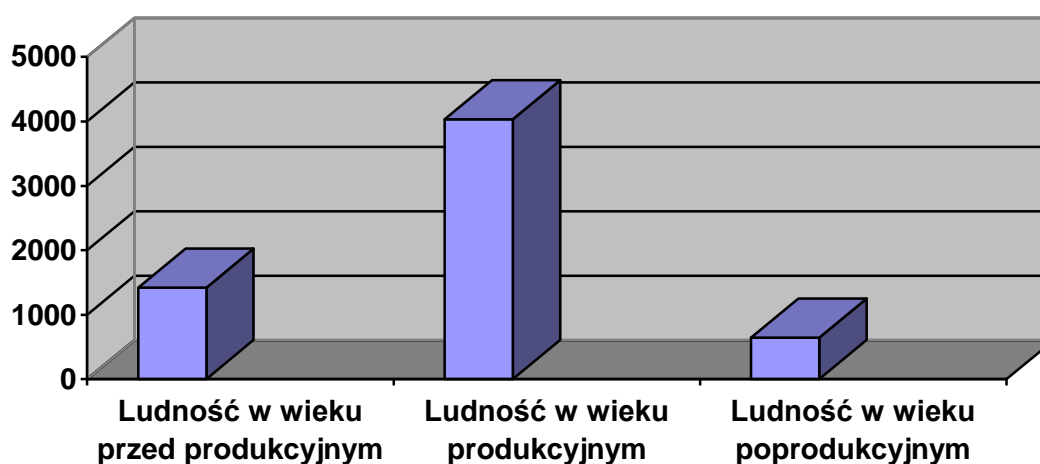
Ogólna powierzchnia gminy wynosi 16 866,9 ha (168,67 km²). Gmina Jonkowo wchodzi w skład powiatu ziemskiego olsztyńskiego i graniczy z następującymi gminami: Świątki, Dywity, Gietrzwałd, miastem Olsztyn i gminą Łukta leżącą w powiecie ostródzkim.

Sytuacja demograficzna

Istniejący obecnie system osadniczy na terenie gminy Jonkowo składa się z 20 sołectw i 4 osad. Na terenie gminy nie ma miast. Jonkowo to typowa gmina wiejska. Według danych GUS liczba mieszkańców gminy na dzień 31.12.2008 r. wynosiła 6128 osób, w tym

3086 mężczyzn (co stanowi 50,36% ogółu mieszkańców) i 3042 kobiet (co stanowi 49,64% ogółu mieszkańców). Bezpośrednio na stan ludności powiatu oddziałuje przyrost naturalny, migracje wewnętrzne i zewnętrzne, długość życia mieszkańców, struktura wiekowa mieszkańców. Wyżej wymienione parametry są pochodną sytuacji gospodarczej odnotowywanej na terenie gminy, warunków życia mieszkańców, jakości opieki medycznej i społecznej świadczonej przez lokalne podmioty. Ogół wymienionych czynników, jak i szereg innych drugoplanowych decyduje o stanie ludności gminy.

W ogólnej liczbie ludności Gminy Jonkowo udział mieszkańców w wieku produkcyjnym jest najwyższy i wynosi 4030 osoby (65,76%), mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest 1419 osoby (23,16%), najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym, których jest 646 (10,54%). Graficznym obrazem tej sytuacji jest wykres zamieszczony poniżej.

WYKRES NR 1. Liczba ludności w Gminie Jonkowo w poszczególnych w grupach

(Źródło: www.stat.gov.pl)

Przyrost ludności następował głównie w drodze migracji (saldo migracji wyniosło 172 osoby), wśród których dominowały migracje wewnętrzne. Według GUS w 2008 r. w gminie zameldowano 266 osób, z tego dominowały osoby z miast – 220 osób, natomiast z gmin 44 osoby. Dodatkowo, wysokie saldo migracji jest wynikiem utrzymującej się od kilki lat tendencji w osiedlaniu się ludności dużych miast na terenach sąsiednich gmin. W tym samym czasie wymeldowało się z gminy 94 osoby (do miast 57 osób, na wieś 31 osób, za granicę 6 osób). Na przyrost ludności wpływ miał także przyrost naturalny, który w 2008 roku wyniósł 27 osób (13 mężczyzn i 14 kobiet).

Gęstość zaludnienia wynosi 37 osób na 1 km² i jest niższa niż w powiecie olszynieckim (40 osób/1 km²), a także niższa od średniej w województwie (59 osób/1 km²).

2.3 Gospodarka

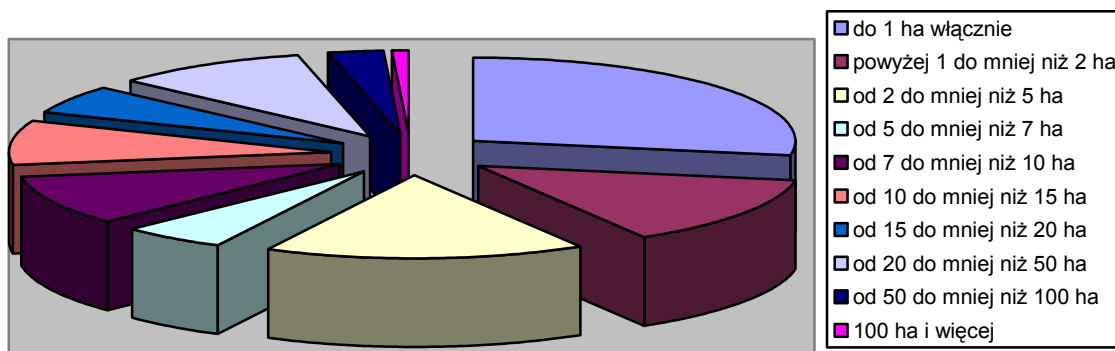
2.3.1 Gospodarka rolna

Dominującym działem gospodarki gminy jest rolnictwo związane z sektorem prywatnym, ze znacznie rozwiniętą hodowlą drobiu, głównie indyków. W gminie jest 720 indywidualnych gospodarstw rolnych. Najwięcej jest gospodarstw małoobszarowych o powierzchni do 10 ha – 521, co stanowi ok. 72,4% wszystkich gospodarstw, najmniej – zaledwie 6 (0,8%) gospodarstw o powierzchni ponad 100 ha. Taka struktura gospodarstw wskazuje na dużą szansę w rozwoju agroturystyki na terenie gminy.

TABELA NR 1 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni

Gospodarstwa rolne [ha]	[szt.]
do 1 ha włącznie	199
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	98
od 2 do mniej niż 5 ha	116
od 5 do mniej niż 7 ha	39
od 7 do mniej niż 10 ha	69
od 10 do mniej niż 15 ha	63
od 15 do mniej niż 20 ha	40
od 20 do mniej niż 50 ha	69
od 50 do mniej niż 100 ha	21
100 ha i więcej	6
Ogółem	720

Źródło: www.stat.gov.pl – powszechny spis rolny 2002r.

WYKRES NR 2 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni w Gminie Jonkowo [szt.]

2.3.2 Gospodarka leśna

W Gminie Jonkowo powierzchnia gruntów leśnych wynosi 6 562,0 ha, co stanowi blisko 39% ogólnej powierzchni gminy. W większości są to grunty leśne Skarbu Państwa (6 052,7 ha; 92,24%). W zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe pozostaje 6 050,7 ha (99,97%). Są one administrowane przez Nadleśnictwo Kudypy. Grunty leśne gminne stanowią zaledwie 1,4 ha (0,02%). Grunty leśne prywatne obejmują łączną powierzchnię 507,9 ha (7,74%). Ponad 98,22% tych gruntów stanowi własność osób fizycznych.

Lesistość gminy wynosi 37,8% i jest wyższa od lesistości w powiecie olsztyńskim (37,3%) oraz w województwie (30,2%).

Podstawowymi gatunkami lasotwórczymi w skali gminy (wg danych Nadleśnictwa) są: sosna – 70%, świerk – 10%, buk – 6%, brzoza – 6%, dąb – 4% i olcha – 4%. Ponadto nielicznie występują: klon zwyczajny, klon jawor, wiąz pospolity, jodła pospolita, jedlica zielona. Przeciętny wiek drzewostanu wynosi 47 lat.

Zwarte obszary leśne zajmują południową i zachodnią część gminy. Przeważają siedliska boru mieszanego świeżego i boru świeżego. Mniejsze powierzchnie zalesione występują w północnej części gminy – charakteryzują je żyzne siedliska z udziałem buka i dębu. Intensywna rzeźba terenu utrudniająca rolnicze wykorzystanie zadecydowała o przetrwaniu tych lasów.

2.3.3 Gospodarcze wykorzystanie wód

Przez teren Gminy Jonkowo przebiega dział wodny, rozdzielający dwa dorzecza: Pasłęki i Łyny.

Łyna stanowi wschodnią naturalną granicę gminy. W jej dorzeczu leży wschodnia część gminy – obręby: Gutkowo, Wilimowo, Kajny, Polejki, Garzewko, Łomy. Pozostałe miejscowości gminy położone są w dorzeczu Pasłęki. Rzeki wyróżniają się dużymi spadkami, wartkim nurtem i licznymi malowniczymi przełomami. Łyna na skutek wykonania dla potrzeb elektrowni nowego korytarza swym nurtem omija obszar Gminy Jonkowo, zaś płynąca wzdłuż granicy gminy tzw. Stara Łyna jest zasilana jedynie niewielką częścią całkowitego przepływu rzeki.

Obie rzeki w strategii województwa warmińsko-mazurskiego zostały zaliczone do szczególnie chronionych. Gmina Jonkowo samodzielnie oraz w miarę możliwości – mając na uwadze, że ochrona zlewni rzek ma charakter ponadlokalny – wraz z sąsiednimi gminami podejmuje działania w celu ochrony zlewni tych rzek m. in. poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy.

W Gminie Jonkowo nie występują duże zbiorniki wód stojących, natomiast występuje znaczna ilość małych jezior i oczek wodnych. Do największych jezior należą: Gamerskie (o powierzchni 52,9 ha i największej głębokości ok. 8 m) i Łomskie (o powierzchni 22,4 ha i największej głębokości 6 m), mniejsze jeziora to: Giedajskie (o powierzchni 12,9 ha i głębokości 1 m), Linówko (o powierzchni 10,7 ha i głębokości 1,5 m), Szałstry (o powierzchni 11,4 ha) i Bałag (o powierzchni 8,1 ha i głębokości ok. 5 m).

2.3.4 Turystyka

Środowisko naturalne Gminy Jonkowo może stanowić atrakcję turystyczną dla przyjezdnych z kraju i zagranicy. Bogactwo przyrody tego obszaru niepowtarzalnie komponuje się z pięknem krajobrazów.

Jednakże utrudnieniem w rozwoju turystycznym gminy jest brak obiektów zabytkowych o znaczeniu ponadlokalnym. Na terenie Gminy Jonkowo znajdują się następujące obiekty zabytkowe (źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie, Rejestr zabytków województwa Warmińsko-Mazurskiego):

- Kapliczka z dzwonnicką w Giedajtach,
- cmentarz rzymskokatolicki w Jonkowie,
- kościół św. Jana Chrzciciela w Jonkowie,
- cmentarz przy kościele parafialnym w Jonkowie,
- chałupa nr 87 w Jonkowie,
- dzwonnica w Stękinach,
- „kapliczki warmińskie” (kapliczki przydrożne) m.in. w Stękinach, Warkałach, Wrzesinie,
- cmentarze rzymskokatolickie we Wrzesinie i Nowym Kawkowie,
- kościół św. Marii Magdaleny we Wrzesinie wraz z cmentarzem przykościelnym,
- plebania we Wrzesinie,
- kościół św. Jana Ewangelisty w Nowym Kawkowie,
- Szaniec Rosyjski.

Jak wynika z powyższego istniejące zabytki to głównie obiekty sakralne i związane z kultem religijnym.

Gmina Jonkowo wiąże jednak nadzieje na rozwój agroturystyki, turystyki jednodniowej i weekendowej. Gminę cechuje rzadko spotykana aktywność mieszkańców przejawiająca się różnymi formami działalności, mogących być magnesem dla turystów krajowych i zagranicznych. Do najważniejszych przejawów artystycznej aktywności zaliczyć można działalność Teatru Wiejskiego Węgałty, wystawiającego sztuki zarówno w siedzibie, jak i poza nią, a także funkcjonująca w Nowym Kawkowie Schola Teatru, praktykująca chorał gregoriański i konfrontująca go z żywą tradycją sakralnego śpiewu.

Rozwój turystyki jest w decydującym stopniu uzależniony od bazy turystyczno-wypoczynkowej. Baza noclegowa gminy to głównie gospodarstwa agroturystyczne i pensjonaty.

Na terenie gminy funkcjonuje 20 obiektów noclegowych, w tym 2 pensjonaty – „Biały Dom” w Wołownie, „Krys-Tad” w Gutkowie oraz 18 kwater agroturystycznych. Do dyspozycji turystów jest 235 miejsc noclegowych, w tym 186 to miejsca w kwaterach agroturystycznych.

Baza żywienia jest niewystarczająca. Słabo rozwinięta sieć sklepów spożywczych nie zaspokaja potrzeb turystów, którzy nie korzystają z ciepłych posiłków w gospodarstwach agroturystycznych. Zauważalny jest także brak pól namiotowych w gminie, szczególnie atrakcyjnych dla tzw. turystyki kwalifikowanej. Gmina Jonkowo wiąże z rozwojem agroturystyki nadzieje na poprawę stanu urządzeń komunalnych i placówek usługowych.

2.3.5 Przemysł

Gmina Jonkowo ma charakter głównie rolniczy, posiada również dobre warunki dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego.

Wg danych na dzień 31.XII.2008 r. na terenie Gminy Jonkowo zarejestrowanych było 587 podmiotów gospodarki narodowej. W przeważającej większości podmioty te reprezentują sektor prywatny (około 98% wszystkich podmiotów), podmiotów publicznych jest zaledwie 11 (około 2%). Ponad 77% podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Pozostałe podmioty gospodarcze to według ilości: spółki handlowe (6,3%), stowarzyszenia i organizacje społeczne (4,77%), spółdzielnie (1,02%) oraz fundacje (0,5%). Struktura podmiotów gospodarczych w rozbiciu na sektory przedstawia się następująco:

- Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo: 40
- Przemysł: 66
- Budownictwo: 94
- Handel i naprawy: 133
- Hotele i restauracje: 11
- Transport, gospodarka magazynowa i łączność: 48
- Pośrednictwo finansowe: 14
- Obsługa nieruchomości i firm: 70
- Administracja publiczna: 7
- Edukacja: 9
- Ochrona zdrowia i pomoc społeczna: 33
- Pozostałe: 62,

Dominującą pozycję w działalności gospodarczej gminy stanowią podmioty gospodarcze zajmujące się handlem i naprawami (ok. 23%), znaczna jest ilość podmiotów związanych z budownictwem (ok. 16%), przemysłem (ok. 11%), obsługą nieruchomości i firm (ok. 12%), a także z transportem, gospodarką magazynową i łącznością (ok. 8%). Podmiotów zajmujących się rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem zarejestrowanych jest 40, co stanowi nieco ponad 7% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie. Produkcja przemysłowa oparta głównie na miejscowych surowcach jak: drewno, kruszywa naturalne, nie stanowi znaczącego wkładu w gospodarkę gminy. Zakłady rzemieślnicze i produkcyjne rozlokowane są w Gutkowie, Jonkowie i przy trasie drogowej Olsztyn – Morąg w miejscowościach: Wilimowo, Warkały, Giedajty. Rozwój przemysłu w południowo-wschodniej części gminy jest procesem niepożądanym ze względu na zagrożenie spadku zainteresowania tymi terenami mieszkańców Olsztyna, budujących tu swoje domy. Na tych terenach lokalizowane mogłyby być jedynie drobne zakłady produkcyjne i produkcyjno-handlowe, nieuciążliwe dla mieszkańców i środowiska. Natomiast północno-zachodnia część gminy stanowi dobry teren dla lokalizowania zakładów przemysłowych.

To podmioty gospodarcze sektora prywatnego zatrudniają największą liczbę osób. Należą do nich:

- „ERKO” Zakład Metalowy w Jonkowie (przemysł metalowy),

- PU „NICZUK” w Warkałach (przemysł metalowy),
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” (usługi),
- „Meble Szkolne” w Giedajtach (przemysł drzewny),
- PPHU „GIERA” (przemysł metalowy),
- „OKNO-DREW” w Warkałach (przemysł drzewny),
- PH „KRYSGUM” w Giedajtach (przemysł gumowy),
- „FLEX GRAF”,
- Zakład Mechaniczny Paweł Zaroń,
- „REMIX”,
- PKN ORLEN,
- „SZKŁOLAND”
- Warmińsko-Mazurskie Przedsiębiorstwo Drogowe w Gutkowie.

2.3.6 Rynek pracy

W Gminie Jonkowo było zatrudnionych (wg stanu na dzień 31.12.2008 r.) w głównym miejscu pracy 1 188 osób, z czego 737 osób (62%) stanowili mężczyźni, a 451 osób (38%) – kobiety. W tym samym czasie liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie wynosiła 180 osoby, w tym 103 kobiety (57%) i 77 mężczyzn (43%). Liczba niepracujących kobiet była o 1,3 większa od liczby niepracujących mężczyzn.

OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY JONKOWO

3.1 Zasoby wodne

3.1.1 Wody powierzchniowe

Stan jakości wód powierzchniowych na terenie Gminy Jonkowo scharakteryzowano na podstawie informacji z działalności inspekcyjno – kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie. Punkty pomiarowo – kontrolne zostały zlokalizowane na rzece Pasłęce w miejscowości Pełnik oraz na rzece Giłwie – powyżej ujścia do Pasłęki, w których prowadzone są badania monitoringowe stanu jakości wód rzek. Badania monitoringowe wód jezior Giłwa (ostatnie badanie w 1997 r.) i Isąg (ostatnie badanie w 2001 r.), leżących w sąsiednich gminach wykazały III klasę czystości. W granicach Gminy Jonkowo znajduje się kilka małych jezior, które nie były objęte badaniami monitoringowymi.

Rzeka Pasłęka

Rzeka Pasłęka od źródeł do Braniewa objęta jest ochroną rezerwatową (*rez. Ostoja bobrów na rzece Pasłęce*). Największymi dopływami Pasłęki są: Jemiołówka, Giłwa, Morąg, Miłakówka, Drwęca Warmińska.

WIOŚ w Olsztynie Delegatura w Elblągu w 2008 r. prowadzi badania monitoringowe rzeki w trzech punktach pomiarowo – kontrolnych w miejscowościach: Pełnik, Sportyny, Nowa Pasłęka. Komunikat o stanie jakości wód rzeki opublikowany zostanie po zakończeniu całego cyklu badań.

Badanie jakości wód rzeki Pasłęki w przekroju zlokalizowanym w Pełniku przeprowadzone w 2006 r. wskazywało na III klasę czystości wód (wody zadowolającej jakości). Wskaźnikami decydującymi o klasyfikacji były: barwa, substancje organiczne, azot Kjeldahla, mangan, fenole lotne oraz wskaźniki biologiczne i mikrobiologiczne.

Rzeka Pasłęka jest odbiornikiem ścieków z punktowych źródeł zanieczyszczeń wnoszonych do jej wód zarówno bezpośrednio, jak też i pośrednio. Na terenie Gminy Jonkowo do Pasłęki, poprzez rów melioracyjny, odprowadzane są ścieki z mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Szalstrach (ok. 14 m³/dobę – wg kontroli WIOŚ z lutego 2008 r.).

Rzeka Łyna

Rzeka Łyna jest lewobrzeżnym dopływem Pregoty. Jej długość wynosi 263,7 km, w tym na terenie Polski płynie około 190 km. Łyna posiada liczne dopływy a największe z nich to: Marózka, Kwiel, Kortówka, Elma, Wadąg, Kirsna, Symsarna, Pisa Północna, Guber. Badania rzeki w ramach monitoringu prowadzone były w 2008 roku w dwóch przekrojach w miejscowości Ruś, charakteryzującym jednolitą część wód „Łyna od wypływu

z jeziora Ustrych do Wadąga” oraz w miejscowości Stopki – „Łyna od Pisy do granicy państwa”.

Na podstawie badań jakości wód rzeki przeprowadzonych w 2008 r. w przekroju zlokalizowanym w Rusi stan ekologiczny i i chemiczny określono jako dobry. Natomiast w miejscowości Stopki stan ekologiczny rzeki jest umiarkowany a chemiczny – dobry.

Rzeka Giłwa

WIOŚ w Olsztynie w 2008 r. prowadzi badania rzeki Giłwy w jednym punkcie pomiarowo – kontrolnym powyżej ujścia do Pasłęki (poza granicami Gminy Jonkowo). Komunikat o stanie jakości wód rzeki opublikowany zostanie po zakończeniu całego cyklu badań.

Ostatnie badania monitoringowe Giłwy przeprowadzone były w 2005 r. w czterech punktach pomiarowo – kontrolnych, zlokalizowanych na odcinku od poniżej jeziora Wulpińskiego w miejscowości Unieszewo do powyżej ujścia do Pasłęki. Badania te wykazały, że w górnym odcinku (w Unieszewie i powyżej Gietrzwałdu) jakość wód Giłwy odpowiadała III klasie czystości (wody zadowalającej jakości), a poniżej Gietrzwałdu i powyżej ujścia do Pasłęki – IV klasie czystości (wody niezadowalającej jakości).

Do Giłwy odprowadzane są bezpośrednio bądź pośrednio ścieki z punktowych źródeł zanieczyszczeń. Z terenu Gminy Jonkowo do Giłwy, poprzez rów melioracyjny i Kanał Trojański, kierowane są ścieki oczyszczone mechanicznie i biologicznie, a także częściowo również z chemicznym strącaniem fosforu, z dwóch oczyszczalni ścieków w Jonkowie (starej i nowej) – wg kontroli WIOŚ z lutego 2008 r. ok. 270 m³/dobę.

3.1.2 Wody podziemne

Na obszarze Gminy Jonkowo wody podziemne, z niepełną izolacją od powierzchni, występują wzdłuż obniżenia terenowego ciągnącego się równoleżnikowo przez teren gminy. W północnej części gminy użytkowy poziom wodonośny zalega na głębokości 30-50 m i charakteryzuje się wydajnościami ujęć o dużej rozpiętości od 3,5 do 40 m³/godz. Zwierciadło wód podziemnych w tej części gminy ma charakter subarteryjski z wyjątkiem ujęć w rejonie Pupek i Szałstr, gdzie zwierciadło wody jest statyczne. W zachodniej części gminy (Szałstry, Wołowno, Godki) wody podziemne ujmowane są z głębokości 20-30 m. Zwierciadło wody w większości ujęć jest napięte. W rejonie Warkał ujmowane są dwa poziomy wodonośne: pierwszy o zwierciadle swobodnym zalega na głębokości 2,5-4 m p.p.t, zaś drugi o zwierciadle napiętym na głębokości 30-40 m.

Zasoby i dostępność wód podziemnych pozwalają na pełne pokrycie w gminie potrzeb na wodę z ujęć w głębszych.

Wody podziemne należące do zasobów naturalnych, coraz bardziej zagrożone są zanieczyszczeniami z powierzchni ziemi. Konieczna jest ich szczególna ochrona, jako zasobów nieodnawialnych. Niezbędna jest ochrona znacznych obszarów, pod którymi znajdują się Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. W Polsce jest ich około 180, a obszar obejmuje ponad 52 % powierzchni naszego kraju.

Najczęściej wody podziemne zanieczyszczone są lokalnie lub na większych obszarach różnymi substancjami chemicznymi, głównie są to azotany, fosforany, chlorki, siarczany i bardzo często substancje ropopochodne. Zanieczyszczenia siarczanami występują przede wszystkim na terenach uprzemysłowionych, azotanami i fosforanami na terenach rolniczych, są one także przyczyną degradacji zbiorników wodnych. Najpowszechniej występującymi przyczynami zanieczyszczeń wód podziemnych są wycieki z niez izolowanych wysypisk odpadów, z baz paliwowych i stacji sprzedaży paliw do pojazdów samochodowych.

Należy podkreślić, że przedstawiona klasyfikacja wód podziemnych skierowana jest na ocenę stopnia zanieczyszczenia wód i nie obejmuje oceny stanu sanitarnego oraz badań pod kątem przydatności wody do picia (po uzdatnieniu). Oceny te wykonuje Państwowa Inspekcja Sanitarna.

3.2 Powietrze atmosferyczne

3.2.1 Stan jakości powietrza

WIOŚ w Olsztynie co roku dokonuje oceny jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim w oparciu o zgromadzone dane własne, pozyskane z badań prowadzonych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, Instytut Ochrony Środowiska i Instytut Badawczy Leśnictwa oraz z automatycznych stacji monitoringu zanieczyszczeń powietrza WIOŚ w Olsztynie. Osobne pomiary stanu czystości powietrza w Gminie Jonkowo nie były prowadzone. W *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie za rok 2008* jakość powietrza w powiecie olsztyńskim, w granicach którego leży Gmina Jonkowo, zakwalifikowano do klasy A. Oznacza to, że najwyższe odnotowane stężenia zanieczyszczeń powietrza nie przekraczały wartości dopuszczalnych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

3.3 Powierzchnia ziemi

Gmina Jonkowo leży na pograniczu pojezierzy: olsztyńskiego i iławsko-ostródzkiego. Krajobraz gminy ukształtował lodowiec. Pofałdowany, malowniczy teren, pokryty jest licznymi niewielkimi jeziorami i lasami. Brak jest tu dużych jezior, rzek i kompleksów leśnych. Na obszarze gminy dominują dwa odmienne typy krajobrazu. Północna część charakteryzuje się dynamiczną konfiguracją, zaś południowa – to teren raczej równinny, co wynika z geomorfologii tego obszaru. Na północy mamy wysoczyznę morenową falistą i pagórkowatą o deniwelacjach rzędu 20-40 m, natomiast południową część stanowi równina sandrowa. Te dwie jednostki przedziela Pradolina Warkalsko-Trojańska. Każda z tych części posiada inną budowę geologiczną – na północy występują gliny i piaski zwałowe, na południu – wodnolodowcowe, a w pradolinie: w strefach brzeżnych – piaski osadzone przez wody roztopowe odpływające z topniejącego lodowca, w partii środkowej – przykrywają je utwory bagienne.

Najczęstszymi formami użytkowania terenu w Gminie Jonkowo są: użytki rolne (49%), w tym grunty orne (32%) oraz lasy i grunty leśne (38%). Tabela poniżej przedstawia strukturę użytkowania gruntów w Gminie Jonkowo.

TABELA NR 2 Powierzchnie użytków rolnych, lasów i pozostałych gruntów w Gminie Jonkowo

Lp.	Gmina	Ogólna powierzchnia gminy	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
			grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
[ha]								
1.	Jonkowo	16 819	5 354	30	1 190	1 672	6 420	2 153

Źródło: www.stat.gov.pl – stan na 31.12.2005 r.

W północnej części gminy, gdzie teren zdominowany jest przez wysoczyznę morenową, przeważają grunty orne, natomiast część południowa, piaszczysta, jest w większości zalesiona. W pasie środkowym (Wilimowo – Stętkiny) występują rozległe obszary torfów i osadów jeziornych, które są użytkowane głównie jako łąki. Są to tereny najmniej przydatne rolniczo, a dodatkowym utrudnieniem gospodarki rolnej jest intensywne urzeźbienie terenu.

3.3.1 Gleby

Największy procent gleb na terenie Gminy Jonkowo stanowią gleby brunatne. Obręby Garzewko, Łomy, Polejki oraz częściowo Małki leżące w północno-wschodniej części gminy charakteryzują się przewagą gleb gliniastych, zaś obręby Warkały, Giedajty, Wrzesina oraz częściowo Węgajty i Godki przewagą gleb lekkich i bardzo lekkich. Obręby położone w południowej części gminy (obręby Porady, Wrzesina, Giedajty, Warkały oraz południowa część Węgajt to obszar występowania gleb murszowo-torfowych i torfowych. Ponadto gleby te występują również w dolinie rzeki Pasłęki.

Wśród gleb gruntów ornych przeważają gleby klas IVa i V, w niewielkim procencie występują też gleby klasy VI i III oraz w niewielkim stopniu VIz. Na terenie gminy nie występują gleby klasy I i II.

Głównym zagrożeniem powierzchni ziemi są erozja, odpady i chemizacja rolnictwa, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywny wpływ na powierzchnię ziemi może mieć również postępująca urbanizacja i osadnictwo, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków.

3.3.2 Kopaliny

Gmina Jonkowo obfituje w kopaliny – kruszywa naturalne, wykorzystywane w drogownictwie i w budownictwie. Kruszywo naturalne udokumentowano w 12 miejscach w części północnej i w brzegowej strefie sandru (Warkały).

Ponadto na terenie gminy prowadzona jest eksploatacja kruszywa w miejscowościach Węgajty, Szalstry i Mątki.

3.4 Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Tereny chronione występujące na obszarze Gminy Jonkowo obejmują 4 624,9 ha, czyli 27,4% jej powierzchni. Składają się na nie: 2 rezerwaty przyrody (*Ostoja Bobrów na rzece Pasłęce* i *Kamienna Góra*), 2 obszary chronionego krajobrazu (*OChK Dolina Pasłęki* oraz *OChK Dolina Środkowej Łyny*), 1 użytek ekologiczny (*Giedajty*), 3 pomniki przyrody oraz obszary Natura 2000.

TABELA NR 3 Obszary i obiekty objęte ochroną na terenie Gminy Jonkowo

Rok	Ogółem		Parki narodowe	Rezerwaty przyrody	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Pomniki przyrody
	w ha	w % powierzchni ogólnej					
			[ha]				
2008	4 624,9	27,4	-	392,7	4 624,9	17,3	3

Źródło www.stat.gov.pl – stan na 31.12.2008 r.

Rezerwaty przyrody

Na terenie Gminy Jonkowo zlokalizowane są 2 rezerwaty przyrody o łącznej powierzchni 392,7 ha. Są to:

Ostoja Bobrów na rzece Pasłęce – rezerwat utworzony w 1970 r. Całkowita powierzchnia wynosi 4 249,2 ha, z czego w Gminie Jonkowo 297,6 ha (7% ogólnej powierzchni rezerwatu). Jest to rezerwat faunistyczny, którego celem jest ochrona stanowiska bobra europejskiego. rezerwat o powierzchni 4258,79 ha, utworzony został w 1970 r. (MP nr 2, poz. 21) w celu zachowania stanowisk bobra. Rezerwat obejmuje rzekę Pasłęka wraz z przylegającymi gruntami (w skład rezerwatu wchodzi pasy obszarów nadrzecznych i nadjeziornych o szerokości 100 m – na gruntach państwowych i 10 m – na gruntach prywatnych) od źródeł rzeki do granic miasta Braniewo, wraz z trzema przepływowymi jeziorami: Sarąg, Łęguty i Isąg, zaporowym Jeziorem Pierchalskim oraz dolnymi odcinkami dopływów: Morağa, Drwęcy Warmińskiej i Walszy.

Kamienna Góra – rezerwat ten, utworzony w 1995 r. (MP nr 5, poz. 84), leży 1 km na północ od miejscowości Łomy, w Nadleśnictwie Kudypy. Obiekt, o powierzchni 95,14 ha, został utworzony dla ochrony drzewostanu bukowego reprezentującego zespół buczyny pomorskiej wraz ze stanowiskami licznych gatunków roślin rzadkich i chronionych. Rezerwat położony jest w środkowej części Pojezierza Olsztyńskiego, w pobliżu wschodniej granicy gromadnego zasięgu buka pospolitego. Obejmuje on swoimi granicami rozległy garb moreny czołowej, którego najwyższe wzniesienie, to jest Kamienna Góra, sięga do wysokości 179 m n.p.m. Powierzchnię garbu pokrywają liczne głązy narzutowe, tkwiące również w materiale morenowym. Z materiału tego powstały na terenie rezerwatu gleby brunatne

kwaśne, wytworzone w większości z piasków gliniastych. Rezerwat jest miejscem występowania szeregu zróżnicowanych siedliskowo i florystycznie zbiorowisk roślinnych.

Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu to forma prawnej ochrony przyrody wprowadzana na terenach wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach; z uwagi na istniejące lub odtwarzane korytarze ekologiczne, a także ze względu na możliwości rozwijania masowej turystyki i wypoczynku. Tworzony jest na mocy rozporządzenia wojewody (lub rady gminy) i uwzględniany jest przy opracowywaniu planów przestrzennego zagospodarowania.

Na terenie gminy występują 2 obszary chronionego krajobrazu: OChK Doliny Środkowej Łyny oraz OChK Doliny Pasłęki. Obszary te obejmują tereny o wysokich walorach środowiska przyrodniczego o łącznej powierzchni na terenie gminy 4 624,9 ha. Stosowana forma ochrony ma zapewnić zachowanie równowagi ekologicznej środowiska i zabezpieczyć tereny cenne przyrodniczo i krajobrazowo przed dewastacją.

- „**Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny**” („OChK Doliny Środkowej Łyny”), o całkowitej powierzchni 15.307,8 ha, położony na terenie powiatu Olsztyn, w gminach: Świątki, Dobre Miasto, miasto Dobre Miasto, Dywity, Jonkowo, Barczewo, Gierzwałd i miasto Olsztyn. Położony jest we wschodniej części gminy Jonkowo i dochodzi do jej wschodniej granicy,
- „**Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki**” („OChK Doliny Pasłęki”), o całkowitej powierzchni 43.307,3 ha, położony na terenie powiatów: Braniewo, Elbląg, Lidzbark Warmiński, Ostróda i Olsztyn, w gminach Braniewo, Płoskinia, Wilczęta, Orneta, Godkowo, Miłakowo, Lubomino, Świątki, Łukta i Jonkowo. Położony jest w południowej i zachodniej części gminy Jonkowo i dochodzi do granicy gminy.

Pozostałe formy ochrony przyrody

Spośród pozostałych form ochrony przyrody na terenie Gminy Jonkowo spotyka się **pomniki przyrody i użytki ekologiczne**.

Na terenie Gminy Jonkowo trzy obiekty objęte zostały ochroną w postaci pomnika przyrody, co przedstawia poniższa tabela.

TABELA NR 4 Pomniki przyrody na terenie Gminy Jonkowo

Nr	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Rok uznania	Lokalizacja
354	Skupisko roślin torfowych	-	-	1970	Jezioro i obrzeże w oddz. 224 g,f (1970), Leśnictwo Szelağ
768	Lipa drobnolistna	470	26	1994	Wilimowo
828	Sosna pospolita	275	25	1995	Jonkowo

Źródło www.uw.olsztyn.pl

Znajdujący się na terenie Gminy Jonkowo **użytek ekologiczny - Giedajty** zajmuje obszar 17,3 ha. Został utworzony w 1998 r. Obejmuje śródleśne jezioro w Nadleśnictwie Kudypy. Użytek ekologiczny jest to jedna z form ochrony przyrody polegająca na

zabezpieczeniu fragmentu ekosystemu mającego znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i siedlisk.

Sieć NATURA 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) – wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie siedlisk dziko żyjących ptaków, tzw. *Dyrektywa Ptasiej*,
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) – wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. *Dyrektywa Siedliskowa*.

Na terenie Gminy Jonkowo znajdują się następujące obszary ochronne wyznaczone w ramach Natura 2000:

— Obszary SOO (zgłoszone do KE)

- PL 280006 – **Rzeka Pasłęka**, obejmuje obszar 8198,1 ha. Na terenie gminy Jonkowo zajmuje obszar 242,9 ha. Jest to ważna ostoja bobra *Castor fiber* w północno-wschodniej Polsce. Wody Pasłęki i jej dopływów są siedliskiem ryb reofilnych i potencjalnie największym tarliskiem ryb wędrownych. Bytuje tu 8 gatunków ryb wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, m.in. silne populacje bolenia i głowacza białopłetwego. Łącznie, w ostoi stwierdzono 12 gatunków kręgowców z załącznika II Dyrektywy. Z doliną rzeki związanych jest też 8 rodzajów siedlisk z załącznika II Dyrektywy. Ponadto położenie, układ przestrzenny i proponowany zasięg planowanej ostoi daje jej realną szansę pełnienia roli kluczowego korytarza ekologicznego zapewniającego ciągłość bytowania gatunków od centrum regionu w kierunku wybrzeża Bałtyku.

— Obszary OSO (wyznaczone Rozporządzeniem MŚ z dnia 21.07.2004 r. – Dz.U. Nr 229, poz. 2313 ze zm.)

- PL 280002 – **Dolina Pasłęki**, obejmuje obszar 19 405,9 ha, która na terenie gminy Jonkowo zajmuje obszar 1 772,0 ha. Występują tu co najmniej 23 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: nurogęś, błotniak łąkowy, kania czarna, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, trzmielojad, samotnik, zimorodek, siniak; w stosunkowo dużym zagęszczeniu.

Obszary wyznaczone w oparciu o istniejące na tym terenie formy ochrony przyrody, OChK *Dolina Pasłęki* i rezerwat przyrody *Ostoja Bobrów na rzece Pasłęce*

Na terenie gminy Jonkowo położone są także obszary, który znajdują się na tzw. „Shadow List”. Są to Potencjalne obszary siedliskowe Natura 2000 obejmujące tereny, które

wykazują wartości przyrodnicze specjalnych obszarów ochrony siedlisk i zostały umieszczone na liście przez organizacje pozarządowe. Są to:

▪ **Jonkowo – Warkały** (Potencjalny Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk)

Obszar ten to położone na lokalnym wododziale ok. 300-hektarowe torfowisko o mieszanym charakterze i genezie, z dominacją przejściowotorfowiskowych mszarów i mechowisk zasilanych wodami spływającymi z sąsiedniej morenowej wysoczyzny. Część obiektu zajmuje jednak uniezależnione od zasilania gruntowego torfowisko wysokie porośnięte borem bagiennym. W starych potorfiach jest otwarte lustro wody. Jest to jedno z cenniejszych florystycznie torfowisk, ważne dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z tym typem siedliska.

▪ **Warmińskie Buczyny** (Potencjalny Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk)

Obejmuje obszar 1525,9 ha. Na terenie Gminy Jonkowo zajmuje obszar 430 ha. Obszar ostoi został wyznaczony w postaci 3 odrębnych enklaw położonych w środkowej części Pojezierza Olsztyńskiego. Większość terenu pokrywają mezofilne lasy liściaste. Istotny jest tu również udział wód powierzchniowych, mokradeł oraz bagiennych lasów olszowych. Urozmaicona rzeźba terenu, różnorodność roślinności i obecność naturalnych zbiorników wodnych nadają temu obszarowi specyficzne i wysokie walory krajobrazowe. Głównym walorem przyrodniczym tego terenu są dobrze zachowane starodrzewia lasów bukowych, stanowiące najdalej na wschód wysunięte, zwarte enklawy tego gatunku w całym zasięgu występowania w Europie.

3.5 Infrastruktura techniczna

3.5.1 Gospodarka wodno-ściekowa

TABELA NR 5 Wodociągi i kanalizacja w Gminie Jonkowo

Rok	Sieć rozdzielcza (km)		Połączenia prowadzące do budynków		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (dam ³ /rok)	Ludność korzystająca z sieci (os.)	
	wodociąg.	kanaliz.	wodociąg.	kanaliz.		wodociąg.	kanaliz.
2007	77,1	29,4	1 179	399	222,4	4 921	1 915
2008	77,9	29,9	1 261	421	233,5	5 128	2 029

Źródło: www.stat.gov.pl

Zaopatrzenie w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę ludności i podmiotów gospodarki narodowej są ujęcia wód podziemnych. Gmina Jonkowo zaopatrywana jest z 15 studni (Jonkowo – 5, Warkały – 1, Wrzesina – 2, Stękiń – 2, Nowe Kawkowo – 1, Pupki – 1, Szałstry – 1 i Godki – 2). Według GUS (stan na 31.12.2008 r.) łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej w Gminie Jonkowo wynosiła 77,9 km. Wskaźnik sieci wodociągowej w gminie wynosi 46,2 km/100 km².

Z zaopatrzenia w wodę siecią komunalną korzystało 5128 osób, co stanowi około 83,7% ludności gminy. W gminie następuje bardzo powolny rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej. Porównując stan sieci w latach 2007-2008 należy stwierdzić, iż w tym czasie długość sieci wodociągowej zwiększyła się zaledwie o 800 m, a długość sieci kanalizacyjnej o 500 m.

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Prowadzona gospodarka wodno-ściekowa w Gminie Jonkowo wpływa niekorzystnie na stan czystości rzek. Na 77,9 km wodociągów w 2008 r. istniało tylko 29,9 km kanalizacji. Powoduje to wzrost zużycia wody, a co za tym idzie wzrost ilości ścieków. Ścieki gromadzone są również w zbiornikach bezodpływowych.

Na terenie Gminy Jonkowo łączna długość kanalizacji sanitarnej wynosi 29,9 km. Kanalizacja sanitarna ma 421 przyłączy. Wskaźnik sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 17,7 km/100 km².

Kanalizacja sanitarna jest obsługiwana przez 3 komunalne oczyszczalnie ścieków. W 2008 r. oczyszczalnie komunalne obsługiwały 2029 mieszkańców, co stanowi niespełna 33% ludności gminy. Oczyszczalnie komunalne w analizowanym roku oczyściły 67,3 dam³ ścieków, a w tym samym okresie gospodarstwa domowe i podmioty gospodarki narodowej zużyły ponad 233,5 dam³ wody.

TABELA NR 6 Komunalne oczyszczalnie ścieków w Gminie Jonkowo

Rok	Oczyszczalnie		Przepustowość oczyszczalni według projektu	Ścieki oczyszczone ^a (dam ³)	Osady wytworzone (tona)		Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie
	ogółem	biologiczne	biologicznych		ogółem	stosowane na cele rolne	
2008	3	4	385	67,3	55	55	2029

^a - Łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi

Źródło: www.stat.gov.pl – stan na 31.12.2007 r.

3.5.2 Energetyka

Ciepłownictwo

W Gminie Jonkowo nie ma scentralizowanych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą. Powszechnymi nośnikami energii ciepłej w gospodarstwach domowych gminy są: drewno i trociny, rzadziej węgiel.

Gazownictwo

Gmina Jonkowo nie jest wyposażona w sieć gazową (oprócz miejscowości Gutkowo). Projektowana jest budowa trasy gazociągu wysokiego ciśnienia łącząca Dobre Miasto z Olsztynem. Gazociąg umożliwi zaopatrzenie w gaz ziemny Jonkowa i obszarów sąsiednich przewidzianych do zabudowy. Wobec braku sieci gazu przewodowego mieszkańcy powiatu korzystają z gazu propan-butan, dystrybuowanego w butlach.

Elektroenergetyka

Obszar Gminy Jonkowo pokryty jest siecią linii SN 15kV oraz stacjami transformatorowymi. W rejonie wsi Małki zlokalizowana jest węzłowa stacja transformatorowa GPZ/400/220/110 kV, dzięki czemu przez obszar gminy przebiega wiele linii elektrycznych wysokiego napięcia.

3.5.3 Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Jonkowo nie ma czynnego składowiska odpadów komunalnych, w związku z tym odpady komunalne z terenu gminy wywożone są poza teren gminy na podstawie umów indywidualnych. Gmina Jonkowo jest członkiem porozumienia międzygminnego na mocy którego odpady wywożone są do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o., gmina Ostróda.

Gospodarka odpadami została omówiona szczegółowo w *Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Jonkowo na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 - 2011.*

3.5.4 Hałas

Do podstawowych czynników mających wpływ na klimat akustyczny województwa zaliczyć należy komunikację drogową oraz w znacznie mniejszym stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość ma charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu.

Hałas komunikacyjny jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu w środowisku.

Na terenie Gminy Jonkowo Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie nie prowadził badań hałasu komunikacyjnego.

Spośród zakładów zlokalizowanych na terenie Gminy Jonkowo kontrolowanych przez WIOŚ w Olsztynie w zakresie hałasu, większość wywiązywała się właściwie z uregulowań prawnych w zakresie ochrony przed hałasem i nie stwierdzono w działalności tych podmiotów nieprawidłowości powodujących zagrożenie środowiska przez nadmierny hałas. Jedynie w stosunku do jednego przedsiębiorcy wystosowano zalecenie odnośnie uregulowania stanu formalnoprawnego w zakresie uzyskania pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska.

3.5.5 Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się :

- **promieniowanie jonizujące**, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- **promieniowanie niejonizujące**, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp., nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na człowieka i inne żywe organizmy, stąd ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

Promieniowanie jonizujące

Przy opracowywaniu zbiorczych ocen zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska rozróżnia się zagrożenia pochodzące od radionuklidów naturalnych i sztucznych. Sytuację radiologiczną Polski określają poziomy promieniowania:

- obecnych w środowisku radionuklidów naturalnych głównie radionuklidów szeregu uranowo-radowego, szeregu uranowo-aktynowego, szeregu torowego i potasu K-40 (radionuklidów o dużym połowicznym okresie zaniku w porównaniu z czasem istnienia Ziemi) oraz takich radionuklidów, jak H-3, Be-7, Na-22 i C-14, powstających w wyniku oddziaływania promieniowania kosmicznego na pierwiastki występujące na powierzchni ziemi i w atmosferze,
- radionuklidów pochodzenia sztucznego, które przedostały się do środowiska w wyniku prób z bronią jądrową lub zostały uwolnione z obiektów jądrowych i składowisk paliwa

w trakcie ich normalnej eksploatacji lub w stanach awaryjnych (np. katastrofa elektrowni jądrowej w Czarnobylu), a także promieniowanie generowane przez różnego rodzaju urządzenia stosowane w diagnostyce medycznej, przemyśle, badaniach naukowych i innych dziedzinach działalności ludzkiej.

Ogólną sytuację radiacyjną w środowisku charakteryzują obecnie następujące wielkości podstawowe:

- poziom promieniowania gamma, obrazujący zagrożenie zewnętrzne naturalnymi i sztucznymi źródłami promieniowania jonizującego, istniejące w środowisku lub wprowadzone przez człowieka,
- stężenia naturalnych i sztucznych izotopów promieniotwórczych w komponentach środowiska, a w konsekwencji w artykułach spożywczych, obrazujące narażenie wewnętrzne ludzi w wyniku wchłonięcia izotopów drogą pokarmową.

Wymienione wielkości charakteryzuje naturalna zmienność, są one także w poważnym stopniu uzależnione od wprowadzonych do środowiska substancji promieniotwórczych w wyniku wybuchów jądrowych oraz katastrofy w Czarnobylu.

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w roczniku statystycznym GUS, a także opierając się na aktualnym komunikacie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w sprawie sytuacji radiacyjnej Polski w I kwartale 2002 r., należy stwierdzić, że rejestrowane obecnie w Polsce moce dawek promieniowania oraz zawartość cezu-137 w powietrzu i mleku (podstawowy wskaźnik reprezentujący skażenie promieniotwórcze materiałów środowiskowych oraz artykułów spożywczych sztucznymi izotopami promieniotwórczymi) utrzymują się na poziomie z 1985 r. tzn. z okresu przed awarią czarnobylską.

Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych (operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Wymieniony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól

elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie nie przeprowadzał kontroli obiektów nadawczych emitujących pola elektromagnetyczne na terenie Gminy Jonkowo.

3.5.6 Komunikacja i transport

Przez teren Gminy Jonkowo przebiegają drogi zaliczane do kategorii dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych:

- droga krajowa nr 16 (Grudziądz-Łława-Ostróda-Olsztyn-Mragowo-Ełk-Augustów) – przebiega skrajem południowego, całkowicie zalesionego terenu, po granicy gminy;
- drogi wojewódzkie nr 527 (Pasłek-Morąg-Lukta-Olsztyn) – ma długość 16,9 km; ze względu na parametry techniczne i użytkowe zakwalifikowana została do klasy G (główna); odgrywa ważną rolę w systemie komunikacyjnym gminy;
- drogi powiatowe - o długości 66,3 km, w tym 48,9 km dróg twardych, 15,6 km dróg gruntowych ulepszonych i 1,8 km dróg gruntowych nie ulepszonych; drogi powiatowe nie utwardzone są zarządzane przez Gminę Jonkowo;

(Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Jonkowo, Olsztyn 2004)

Na terenie gminy znajduje się też sieć dróg leśnych o łącznej długości 35,6 km zarządzanych przez Nadleśnictwo Kudypy.

Przez obszar gminy przebiegają następujące linie kolejowe:

- podrzędna, nie zelektryfikowana, relacji Olsztyn-Braniewo;
- zelektryfikowana relacji Olsztyn-Elbląg-Gdańsk;

Linie te spełniają jedynie rolę przystanków pasażerskich w miejscowościach Jonkowo, Wołowno i Gamerki Wielkie. Bocznicą kolejową obsługuje bazę paliw płynnych w Gutkowie.

Poważne źródło zagrożenia na terenie gminy, oceniane nawet na większe niż pochodzące od obiektów stacjonarnych, mogą stwarzać wypadki drogowe środków transportu, w szczególności przewożących materiały niebezpieczne.

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI

Uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest sprawą bardzo ważną, ponieważ koszt pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody jest wysoki.

4.1 *Racjonalne gospodarowanie wodą*

Szybki wzrost gospodarczy kraju nie zwiększa poboru wody na potrzeby gospodarki narodowej. Jest to możliwe zarówno dzięki wdrażaniu wodooszczędnych technologii przez podmioty gospodarcze, jak również w wyniku realizacji celów polityki ekologicznej państwa (np. kontrole przedsiębiorstw wykorzystujących wodę). Dalsze ograniczenie zużycia wody wymagać będzie kontynuowania działań takich jak:

- wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
- opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,
- właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych,
- intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody.

4.2 *Wykorzystanie energii*

Rozwój energetyki opartej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE) stanowi jeden z priorytetów krajowej polityki energetycznej. Podstawowym celem polityki w tym zakresie jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 r. i do 14% w 2020 r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych (źródło: Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 – projekt). Racjonalne wykorzystanie energii odbywać się będzie przez:

- zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT), racjonalizację przewozów oraz wydłużenie cyklu życia produktów;
- zmniejszenie zużycia energii poprzez wprowadzanie indywidualnych liczników energii elektrycznej, wody i ciepła;
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

4.3 Racionalne wykorzystanie materiałów

Ograniczenie materiałochłonności przez zakłady przemysłowe i rolnictwo zalecane jest zarówno przez kierunki polityki ekologicznej Polski, jak i Unii Europejskiej poprzez zastosowanie najlepszych możliwych technologii. Do podstawowych zasad jakie zalecane są przez BAT należą:

- zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz recykling;
- zmniejszenie oddziaływania rolnictwa na środowisko poprzez rozpropagowanie i stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk, kontynuacja budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę;
- racjonalne gospodarowanie kopalinami poprzez opracowanie planów eksploatacji kopalni i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Na terenie Gminy Jonkowo występują w znaczącej ilości materiały do produkcji biopaliw typu: słoma, drewno oraz możliwości rozwoju upraw do produkcji biopaliw (np. rzepak, wierzba energetyczna).

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska, jakie mogą wystąpić na terenie Gminy Jonkowo są: pożary, susze, powódzie, gradobicia, silne wiatry, awarie urządzeń infrastruktury technicznej, wypadki drogowe. Przy czym na terenie gminy istnieje niewielkie zagrożenie powodziowe.

5.1 Zagrożenie pożarowe

Na obszarach niezurbanizowanych pożarami zagrożone są głównie rejony zwartych kompleksów leśnych, szczególnie w warunkach długotrwałej suszy i przy silnych wiatrach. Główne przyczyny pożarów w regionie to:

- nieostrożność osób dorosłych i dzieci (otwarty ogień, substancje łatwopalne),
- podpalenia,
- nieprzestrzeganie zasad bhp i ppoż.,
- wyładowania atmosferyczne.

5.2 Poważna awaria przemysłowa

Poważne awarie mogą powstawać w przypadku awarii i katastrof w obiektach przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy oraz w wyniku wypadków drogowych z udziałem cystern i autocystern przewożących materiały niebezpieczne. Zdarzenia te charakteryzują się specyficznymi cechami takimi jak niepewność ich wystąpienia, złożoność przyczyn, różnorodność bezpośrednich skutków oraz indywidualnym, niepowtarzalnym przebiegiem. WIOŚ w Olsztynie prowadzi rejestr i kontrole obiektów mogących spowodować poważne awarie w środowisku. W rejestrze tym nie ma zakładów zlokalizowanych na terenie Gminy Jonkowo.

5.3 Biotechnologia i organizmy zmodyfikowane genetycznie

Biotechnologia jest dyscypliną nauk technicznych wykorzystującą procesy biologiczne na skalę przemysłową. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 184, poz. 1532) podaje jedną z najszerzych definicji: „Biotechnologia oznacza zastosowanie technologiczne, które używa systemów biologicznych, organizmów żywych lub ich składników, żeby wytwarzać lub modyfikować produkty lub procesy w określonym zastosowaniu.” Biotechnologie są w stosunku do tradycyjnych (chemicznych) znacznie mniej energochłonne, bezodpadowe lub niskoodpadowe, tańsze i wydajniejsze oraz często mniej obciążające środowisko, znajdują zastosowanie także w działalności służącej ochronie środowiska (w oczyszczaniu ścieków, neutralizacji odpadów, w produkcji biogazu).

Organizmy Modyfikowane Genetycznie (GMO) są to rośliny lub zwierzęta, które dzięki modyfikacji w ich genomie - materiale genetycznym - uzyskały nowe cechy.

Modyfikacja genetyczna zwykle polega na wstawieniu nowego genu (co fizycznie jest fragmentem DNA) do genomu modyfikowanego organizmu. Jednak można także i wyciszać geny poprzez wprowadzenie komplementarnego genu kodującego tzw. nonsensowne RNA, czy też za pomocą kierowanej mutagenyzy, wywołać mutacje w konkretnym genie, co może doprowadzić do jego inaktywacji (dokładnie inaktywacji produktu tego genu).

Na świecie ma miejsce dynamiczny rozwój badań w zakresie inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach.

Produkty nowoczesnej biotechnologii (organizmy genetycznie zmodyfikowane) coraz częściej pojawiają się na rynku, budząc wiele kontrowersji, szczególnie w odniesieniu do problematyki bezpieczeństwa tych produktów dla zdrowia człowieka i ewentualnego ich wpływu na inne organizmy w środowisku. W związku z powyższym zachodzi potrzeba dokonywania oceny stopnia zagrożenia tych produktów dla zdrowia ludzi i środowiska. Procedury i mechanizmy oceny ryzyka związanego z wykorzystywaniem genetycznie zmodyfikowanych organizmów są ciągle doskonalone.

W 2006r. przyjęto Ramowe Stanowisko Rządu RP dotyczące GMO. Jest to dokument wyznaczający kierunek działań dotyczących GMO, na podstawie którego realizowana będzie w Polsce polityka w tym zakresie.

Biotechnologie i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach daje nowe możliwości rozwoju. Korzystanie z osiągnięć biotechnologii związane może być jednak z nieznanym dotąd zagrożeniem bezpieczeństwa biologicznego.

Najważniejsze problemy:

- brak nadzoru nad wprowadzaniem GMO,
- brak świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- zagrożenie rodzimych gatunków roślin i zwierząt przez obce gatunki lub nowe organizmy wytworzone technikami transgenezy,
- brak jednoznacznych regulacji prawnych w zakresie rozwiązań systemowych dotyczących ochrony środowiska, a zwłaszcza koegzystencji upraw roślin modyfikowanych i niemodyfikowanych.

W dniu 29 listopada 2005 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął stanowisko dotyczące uprawy roślin oraz hodowli zwierząt genetycznie modyfikowanych na terenie województwa. Uznał województwo warmińsko-mazurskie jako strefę wolną od GMO.

Sprzeciwy w zakresie wdrożenia upraw GMO wyrażone przez samorządy województw w Polsce i regiony w innych krajach Europy nie są uwzględniane przez władze unijne. Rozwiązania prawne (Dyrektywa 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylenia dyrektywy 90/220/EWG oraz Dyrektywy Rady 2002/53/WE z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnego katalogu odmian gatunków roślin rolniczych) są korzystne dla producentów nasion roślin modyfikowanych genetycznie, bądź też są interpretowane na ich korzyść. Unijne rozwiązania prawne nakładają na podmiot zainteresowany utworzeniem strefy wolnej od GMO obowiązek udowodnienia w drodze kosztownych badań szkodliwości tych roślin i powstałych z nich produktów.

EDUKACJA EKOLOGICZNA

Skuteczna realizacja celów polityki ekologicznej wymaga udziału wszystkich zainteresowanych podmiotów korzystających w sposób bezpośredni lub pośredni ze środowiska, przede wszystkim zaś aktywnego udziału mieszkańców regionu. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społecznego w urzeczywistnieniu określonych celów ekologicznych, ma edukacja ekologiczna oraz zapewnienie dostępu do informacji o środowisku i stworzenie prawnego systemu umożliwiającego społeczeństwu wyrażanie opinii i wpływanie na podejmowane decyzje istotne dla środowiska. Podnoszenie stanu świadomości ekologicznej, zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i u ludzi dorosłych, zwłaszcza pracujących i podejmujących istotne dla społeczeństwa decyzje, jest potrzebą chwili oraz warunkiem zapewnienia naszemu krajowi właściwego miejsca w zjednoczonej Europie.

Edukacja ekologiczna staje się istotnym elementem społeczeństwa akceptującego zasadę zrównoważonego rozwoju, umiającego ocenić stan bezpieczeństwa ekologicznego i uczestniczącego w podejmowaniu decyzji wpływających na jakość środowiska.

Obecnie edukacja ekologiczna w województwie realizowana jest w formalnym systemie kształcenia oraz poprzez specjalistyczne publikacje i akcje informacyjno-edukacyjne w mediach, takich jak Gazeta Olsztyńska, Puls Regionu, Radio Wa-Ma, Radio Olsztyn, Radio dla Ciebie, TVP 3, Multimedia Polska.

Kształcenie ekologiczne wprowadzone jest do przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, liceów, techników i wyższych uczelni. Treści ekologiczne realizowane są na różnych przedmiotach. Za realizację ścieżki ekologicznej odpowiedzialni są wszyscy nauczyciele pracujący w szkole. Szkolną edukację ekologiczną w województwie warmińsko-mazurskim wspierają Centra Edukacji Ekologicznej w Olsztynie, Elblągu i Działdowie, działające w strukturze Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli oraz Mazurskie Centrum Edukacji Ekologicznej, posiadające środki w Giżycku i Elku (utworzone przez Fundację Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich i Elckie Stowarzyszenie Ekologiczne). Centra Edukacji Ekologicznej w ramach działań statutowych zawarły w 2005r. ponad 400 umów dotacji z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, dofinansowując tym samym jednostki oświatowe wszystkich szczebli oraz organizacje pozarządowe z terenu całego województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzone są szkolenia i warsztaty tematyczne z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska naturalnego. Jednostki oświatowe wyposażone są w materiały dydaktyczne do prowadzenia zajęć lekcyjnych. Corocznie organizowane są programy i akcje edukacyjne, w tym m.in. ogólnopolski program „Ekozespoły”, „Wiosenne Sprzątanie Warmii i Mazur”, „Szkoła przyjazna środowisku”. Na Warmii i Mazurach istnieje kilka „zielonych szkół” z bazą noclegową. Umożliwiają one nauczanie całościowe, zintegrowane. Zajęcia dydaktyczne prowadzi w nich wyspecjalizowana kadra. Najbardziej znany jest Ośrodek Szkoleniowo - Wypoczynkowy ZHP „PERKOZ” koło Olsztynka.

Zadania z zakresu edukacji ekologicznej realizują również Lasy Państwowe, z rozbudowaną infrastrukturą edukacyjną w postaci ścieżek dydaktycznych, ośrodków

edukacji leśnej (np. Leśne Arboretum Warmii i Mazur im Polskiego Towarzystwa Leśnego w Nadleśnictwie Kudypy), itd. Realizują one edukację ekologiczną skupioną na przyrodzie lasu. Leśne ścieżki dydaktyczne tematycznie związane są z zagadnieniami przyrody, gospodarką leśną i łowiecką oraz kulturą i historią. Poprzez ich utworzenie realizowana jest edukacja różnych grup społecznych, szczególnie dzieci i młodzieży, w ramach szkolnych programów ekologicznych.

Ważną rolę w edukacji ekologicznej odgrywają w regionie pozarządowe organizacje ekologiczne. Niektóre z nich, jak Ełckie Stowarzyszenie Ekologiczne, osiągnęło znaczne rezultaty i stworzyło sprawny ośrodek edukacyjny, wpływający także na kształtowanie lokalnej polityki ekologicznej. Inspirującą rolę odgrywa Liga Ochrony Przyrody, wspierająca szkolne koła LOP literaturą przyrodniczą i udziałem w ogólnopolskich konkursach.

Dla edukacji ekologicznej, wiodące znaczenie w obszarze „szkolenia” ma działalność dydaktyczna Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, w ramach której, organizowane są seminaria, konferencje, kursy i studia podyplomowe. Są one adresowane do szerokiej grupy odbiorców, obejmującej m. in. nauczycieli, urzędników, pracowników różnych zakładów i firm. Działania w zakresie edukacji ekologicznej prowadzi również Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu.

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY

Proces zarządzania obejmuje następujące czynności: planowanie, organizowanie, decydowanie, motywowanie, kontrolowanie. W każdym systemie zarządzania można wyodrębnić sferę procesów realnych i sferę regulacji. Sfera procesów realnych obejmuje działalność człowieka skierowaną bezpośrednio na podmioty materialne i przekształcenie materii, a sfera regulacji – całość procesów informacyjnych, myślowych i decyzyjnych, podejmowanych z myślą o kształtowaniu systemu sfery realnej.

W Polsce zarządzanie środowiskiem funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Podział kompetencji stanowi dużą uciążliwość zarówno dla administracji publicznej, jak i dla wszystkich stron biorących udział w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska. Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Organy decyzyjne państwa: Sejm wraz z Senatem i Prezydentem oraz Rada Ministrów.
- Centralne organy administracji państwowej: premier, ministrowie, w szczególności Minister Środowiska i kierownicy urzędów centralnych, ministerstwa i urzędy centralne.

Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

- Terenowe organy administracji rządowej: wojewodowie i urzędy wojewódzkie.

Wojewoda – zarządza ochroną przyrody w województwie.

- Samorządy terytorialne: gminne, powiatowe, wojewódzkie.

Samorząd Województwa dysponuje kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju województwa, politykę przestrzenną w postaci planu zagospodarowania przestrzennego a także wojewódzkie programy. Z mocy prawa opracowanie i realizacja tych dokumentów należy do *Zarządu Województwa*.

Marszałek Województwa – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych. Wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligatoryjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Sejmik - uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa, program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami.

Starosta – główny decydent w ochronie środowiska, wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (spis decyzji poniżej), sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rada Powiatu - uchwała *Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami*, co 2 lata analizuje raporty z realizacji *Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami*, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół niektórych instalacji (składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, oczyszczalni ścieków, tras komunikacyjnych, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej), wyraża zgodę na powołanie społecznej straży rybackiej.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta - rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Rada Gminy – uchwała miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwała budżet gminy, uchwała plany gospodarcze i rozwojowe mikroregionu, ustala zakres działań jednostek pomocniczych, uchwała podatki i opłaty lokalne, w tym np.: stawki za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmuje decyzji odnośnie współpracy z innymi jednostkami, jak np.: utworzenie związku gmin.

– Jednostki kontrolno – monitoringowe

Inspekcja Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zadania z ochrony środowiska niejednokrotnie są także realizowane przez stowarzyszenia i związki gmin, powołane np. w celu wspólnej gospodarki odpadami.

Podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Do instrumentów prawnych ochrony środowiska należą:

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia:
  - zintegrowane,
  - na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
  - na emitowanie hałasu do środowiska,
  - na emitowanie pól elektromagnetycznych,
  - na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
  - na pobór wody,

- na wytwarzanie odpadów.
- 2. Zezwolenia między innymi na:
  - przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę,
  - odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów,
  - przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt.
- 3. Oceny między innymi:
  - jakości powietrza,
  - jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
  - stanu akustycznego środowiska,
  - pól elektromagnetycznych w środowisku.
- 4. Rejestry terenów, na których, między innymi:
  - stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu,
  - stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
  - stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby,
  - występują obszary lub obiekty objęte ochroną.
- 5. Raporty między innymi:
  - bezpieczeństwa,
  - o oddziaływaniu na środowisko
- 6. Zgody między innymi:
  - na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
  - na gospodarcze wykorzystanie odpadów
- 7. Koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego; pkt 1, pkt. 6,
- 8. Zgłoszenia, np. poważnych awarii do GIOŚ,
- 9. Informacje np. o stanie środowiska.
- 10. Programy między innymi:
  - ochrony powietrza,
  - zalesień,
  - ochrony środowiska przed hałasem.
- 11. Plany między innymi:
  - gospodarki odpadami,
  - działań, sporządzane w przypadku ryzyka występowania przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu,
  - gospodarowania wodami dorzecza,
  - zewnętrzne plany ratownicze,
  - ochrony przeciwpowodziowej.

Do instrumentów strukturalnych umożliwiających realizację *Programu Ochrony Środowiska* należą:

- plany zagospodarowania przestrzennego (przygotowywane przez gminy),
- programy obszarowe realizujące różne cele ekologiczne,
- strategie sektorowe (które powinny również spełniać wymogi ochrony środowiska).

ANALIZA SWOT

Celem syntetycznego ujęcia pozycji Gminy Jonkowo w stosunku do występujących warunków, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, zastosowano system analizy SWOT. Zastosowanie tej metody pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron gminy oraz szans i zagrożeń zarówno tych obecnie występujących, jak też potencjalnych. Każde planowanie, aby mogło być obciążone stosunkowo najmniejszym błędem, winno brać pod uwagę maksymalną ilość czynników mogących mieć wpływ na przebieg zdarzeń. Precyzyjna i obiektywna analiza w tym zakresie pozwala dokonać właściwego wyboru kierunków rozwoju i możliwości realizacji.

W ramach uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych przeanalizowano następujące obszary:

- ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa,
- środowisko przyrodnicze,
- ochrona atmosfery,
- edukacja ekologiczna,

Dokonując analizy SWOT na potrzeby tego *Programu* bazowano na analizie SWOT zawartej w *Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Jonkowo*.

Poniżej w tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wywierają istotny wpływ na ochronę środowiska.

Tabela Nr 7. Analiza SWOT Gminy Jonkowo

MOCNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa (ukształtowanie terenu i szata przyrodnicza) ▪ znaczna część obszaru gminy objęta różnymi formami ochrony przyrody ▪ generalnie dobry stan czystości powietrza (strefa A), ▪ generalnie dobry stan czystości gleb – brak ograniczeń w rozwoju produkcji żywności ▪ duża aktywność społeczna i kulturalna ludności ▪ położenie w pobliżu Olsztyna jako ośrodka o znaczeniu regionalnym ▪ tendencje deglomeracyjne Olsztyna ▪ bogate złoża kruszyw stanowiących potencjał dla rozwoju przemysłu budowlanego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nieharmonijny rozwój gminy (słaby rozwój północno-zachodniej części gminy: wyludnienie, starzenie się społeczeństwa na tych terenach) ▪ wysoki poziom długotrwałego bezrobocia ▪ brak woli uczestnictwa bezrobotnych w aktywnych formach zwalczania bezrobocia; brak woli podjęcia pracy ▪ degradacja cywilizacyjna terenów o tradycyjnym modelu rolnictwa; zubożenie ludności ▪ brak znaczących atrakcji turystycznych (zabytki, jeziora etc.) ▪ tradycyjna, nieefektywna struktura gospodarstw rolnych (rozdrobienie, brak specjalizacji) ▪ mało zwarta sieć osadnicza (duży odsetek zabudowy kolonijnej)

<ul style="list-style-type: none"> ▪ generalnie dość dobry stan czystości rzek i zbiorników wodnych pozwalających na ich rekreacyjne wykorzystanie ▪ możliwości rozwoju upraw do produkcji biopaliw ▪ potencjał hydroenergetyczny rzek nie w pełni wykorzystany ▪ miejscowość Jonkowo jako silny ośrodek o znaczeniu lokalnym ▪ znaczny stopień zwodociągowania gminy ▪ rozwinięta komunikacja publiczna ▪ wysoki odczuwany przez mieszkańców poziom bezpieczeństwa, brak poczucia zagrożenia ▪ duża różnorodność kulturowa ludności ▪ współpraca z samorządami z zagranicy (niemieckie Badbergen, rosyjskie Gurjewsk) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niski stopień wykorzystania źródeł energii odnawialnej ▪ brak gazyfikacji gminy (oprócz miejscowości Gutkowo) ▪ niewielka ilość gospodarstw ekologicznych, produkujących zdrową żywność, ▪ konieczność modernizacji urządzeń służących na potrzeby oczyszczania ścieków, ▪ niski stopień skanalizowania terenów gminy ▪ niedostatecznie rozwinięta gospodarka ściekowa oraz dopływ zanieczyszczeń z obszarów rolnych i zurbanizowanych ▪ wczesnowiosenne wypalanie traw ▪ w związku z intensyfikacją wykorzystania odnawialnych źródeł energii mogą powstawać zagrożenia dla walorów przyrodniczych i krajobrazowych w gminie – urządzenia energetyki wiatrowej i inne
<p>SZANSE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ bliskość Olsztyna (osiedlanie się mieszkańców Olsztyna, ich kontakty, rozwój układu komunikacyjnego z miastem), ▪ integracja, identyfikowanie się nowych mieszkańców z gminą ▪ krajowe i unijne środki pomocowe do wykorzystania przez gminę ▪ agroturystyka- rozwój i tworzenie gospodarstw ▪ wdrożenie zasad gospodarki leśnej sprzyjającej zachowaniu bioróżnorodności; stopniowa ekologizacja gospodarki leśnej ▪ nieagresywna w stosunku do środowiska gospodarka rolna, rozwój przyjaznych środowisku form gospodarowania ▪ niska gęstość zaludnienia gmina ▪ współpraca z miastami i gminami powiatu ▪ wykorzystanie istniejących zabytków 	<p>ZAGROŻENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uzależnienie rozwoju gminy od rozwoju Olsztyna ▪ postępująca degradacja cywilizacyjna obszarów wiejskich ▪ wzrost bezrobocia ▪ migracja ludzi młodych i wykształconych ▪ konkurencja ze strony innych gmin graniczących z Olsztynem ▪ obniżanie się poziomu wód głębinowych na terenie gminy ▪ zwiększanie przez administrację rządową zakresu obowiązków gmin bez przekazania dodatkowych środków finansowych ▪ częste zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska ▪ niechęć społeczeństwa do rozwoju obszarów chronionych ▪ rozwój turystyki na terenach cennych przyrodniczo

<p>„kultu napoleońskiego” do promocji turystyki</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa ▪ wprowadzanie do programów nauczania w szkołach zagadnień ochrony środowiska i przyrody ▪ upowszechnianie wiedzy na temat ochrony środowiska w środkach masowego przekazu ▪ rosnące doświadczenie i kwalifikacje osób zajmujących się ochroną środowiska ▪ rosnące nakłady na ochronę środowiska ▪ regulacje krajowe i europejskie zobowiązujące do podnoszenia standardów jakości środowiska ▪ proces decentralizacji zarządzania środowiskiem ▪ postęp technologiczny – BAT ▪ popyt w krajach UE, jak również w kraju na żywność produkowaną metodami ekologicznymi ▪ wdrożenie instrumentów prawno-ekonomicznych mobilizujących do realizacji inwestycji prośrodowiskowych wynikających ze strategii krajowych oraz przyjętych zobowiązań międzynarodowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ napływ zanieczyszczeń powietrza spoza terenu gminy, powiatu czy nawet województwa ▪ wysokie koszty wdrożenia programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami ▪ nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe ▪ zagrożenie bezpieczeństwa biologicznego związane z zastosowaniem GMO, zwłaszcza w produkcji rolno-spożywczej ▪ rozwój komunikacji przy jednoczesnym złym stanie dróg ▪ opóźnienia w przygotowaniu nowych aktów prawnych i wykonawczych w ochronie przyrody i środowiska, w tym w szczególności w odniesieniu do obszarów Natura 2000
--	--

Źródło: Opracowanie własne; Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Jonkowo

Powyższa analiza wskazuje na szereg uwarunkowań wpływających na możliwości rozwojowe gminy. Wiele czynników jest niezależnych bezpośrednio od lokalnych ośrodków decyzyjnych, co ogranicza możliwość działania. Niemniej jednak są również te, na które mamy wpływ i które winny być prawidłowo wykorzystane.

ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

9.1 Cele i zasady Polityki ekologicznej państwa

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” jest realizacją ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, która w art. 13 – 16 wprowadza obowiązek przygotowania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej państwa.

W 1990 r. powstał pierwszy dokument „Polityka ekologiczna państwa”, przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 r. zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W 2000 r. została sporządzona „II Polityka ekologiczna państwa”, która w 2001 r. została zaakceptowana przez Parlament. Ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 r. Opracowany w 2002 r. „Program Wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 – 2010” jest dokumentem o charakterze operacyjnym, tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, zgodnie z polityką ekologiczną państwa w latach 2002 – 2010, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Politykę ekologiczną, obejmującą lata 2003 – 2006 oraz 2007 – 2010, należy traktować jako aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki ekologicznej państwa”, przede wszystkim w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działania określonych w przyjętym VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska.

W Unii Europejskiej funkcjonują średniookresowe programy działań na rzecz środowiska, tak więc dostosowana do wymagań nowej ustawy „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” wpisuje się również w funkcjonującą w tej dziedzinie praktykę. Aktualny, szósty program takich działań obowiązuje właśnie do 2010 r. Jest to tym bardziej warte podkreślenia, że znaczną część objętych „Polityką ...” działań Polska będzie realizować już jako członek Unii.

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” została przygotowana i będzie realizowana równolegle ze sporządzonym i wielokrotnie aktualizowanym „Narodowym programem przygotowania do członkostwa”, a zwłaszcza przyjętym dokumentem zawierającym końcowe ustalenia i przyjęte przez Polskę zobowiązania (CONF-PL 95/01).

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska.

We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne,

tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów.

Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

Właściwemu osiągnięciu celów polityki ekologicznej sprzyja przestrzeganie następujących zasad:

- Zasada równorzędności polityki ekologicznej, gospodarczej i społecznej.
- Zasada integralności polityki ekologicznej z każdą wyodrębnioną polityką sektorową - w skali państwa z polityką międzynarodową, (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi).
- Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony.
- Zasada „zanieczyszczający płaci” (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- Zasada uspołecznienia przez stworzenie warunków do uczestnictwa obywateli,
- Zasada ekonomizacji polityki ekologicznej, czyli osiągnięcia postawionych celów minimalnym nakładem sił i środków.
- Zasada przezorności (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- Zasada prewencji (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- Zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Zasada subsydiarności (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem).

W „II Polityce ekologicznej państwa”, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska:

- **zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990r.** (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
- **ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990r.** w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);

- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990r. i 25% w stosunku do 2000r.
(w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990r.;
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych;
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze splywu powierzchniowego – również o 30%;
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;

Wszystkie wymienione limity dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010”. W programach gminnych mogą zostać ujęte w zależności od specyficznych warunków gminy.

Cele polityki ekologicznej realizowane są w następujących dziedzinach:

➤ ***Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody.***

Główne cele:

w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

- utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- zwiększenie powierzchni obszarów chronionych (do 1/3 terytorium kraju),
- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów i siedlisk,
- restytucja wybranych gatunków
- ochrona zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania,
- rekultywacja i renaturalizacja obszarów zdegradowanych,
- zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych ochroną prawną,
- rozwój prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznania zagrożeń bioróżnorodności,
- utrzymanie krajobrazu rolniczego, zwiększenie wsparcia i rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania bioróżnorodnością,
- wzrost stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa i władz lokalnych,
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych,
- zapewnienie przeciwdziałania wprowadzania obcych gatunków, zagrażających integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk.

w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów

- wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- dalsze zwiększanie lesistości, stałe powiększanie zasobów leśnych,
- rozszerzanie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych,
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej, glebochronnej),
- wdrożenie zasad ochrony i powiększenie różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym,
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych,
- zapewnienie ochrony leśnych zasobów genowych,
- racjonalne, zgodne z zasadami przyrody, użytkowanie zasobów leśnych,
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników wodnych,
- utrzymanie i wzmacnianie społeczno – ekonomicznej funkcji lasów,
- ochrona gleb leśnych,
- wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jako czynnika ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej,
- zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym,
- poprawa stanu i produktywności lasów prywatnych.

w zakresie ochrony gleb

- przeciwdziałanie przejmowania gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego na inne cele, zwłaszcza inwestycyjne,
- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb,
- doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony gleb, racjonalnego ich użytkowania, przygotowania programów działań w tym zakresie,
- wprowadzenie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym,
- objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania negatywnych czynników,
- przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych),
- maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych.

w zakresie ochrony zasobów kopalni i wód podziemnych

- ograniczenie wydobycia kopalni, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca,
- zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
- objęcie ochroną zasobów kopalni leczniczych i wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód,

- poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej Polski i kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż,
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalin i pracom geologicznym.

w zakresie biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie

- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

➤ ***Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.***

Główne cele:

w zakresie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki:

- wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji,
- ograniczenie zużycia wody z wód podziemnych,
- zmniejszenie energochłonności i materiałochłonności poprzez wprowadzenie nowoczesnych technologii,
- intensyfikacja stosowania obiegów zamkniętych oraz wtórnego wykorzystania mniej zanieczyszczonych ścieków,

w zakresie wykorzystania energii odnawialnej:

- wzrost produkcji ze źródeł odnawialnych,

w zakresie kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią:

- eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe,
- racjonalizacja zużycia wody,
- efektywna ochrona przed powodzią.

➤ ***Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i wzrost bezpieczeństwa ekologicznego.***

Główne cele:

w zakresie jakości wód:

- osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wszystkich rodzajów wód pod względem jakościowym i ilościowym,
- zapobieganie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania „u źródła”,
- ochrona wód Morza Bałtyckiego przed substancjami biogennymi i niebezpiecznymi oraz przed nadmiernym eksploatowaniem zasobów żywych,
- przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie odpowiednich źródeł poboru wody do picia,
- zlewniowe zarządzanie gospodarką wodną i jakością wód,

w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem:

- poprawa stanu czystości powietrza,
- uzyskanie norm emisyjnych wymaganych przez przepisy UE,
- konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń „u źródła”,
- coraz szersze normowanie emisji w przemyśle, energetyce i transporcie,
- wprowadzanie norm ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w procesie produkcyjnym (w pełnym cyklu życia produktów i wyrobów),

w zakresie gospodarowania odpadami:

- pełne wprowadzanie w życie regulacji prawnych dot. odpadów,
- zapobieganie powstawania odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”,
- zwiększenie poziomu odzysku odpadów,
- stwarzanie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi,
- zbudowanie krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,

w zakresie bezpieczeństwa chemicznego:

- włączenie się Polski do realizacji międzynarodowych programów związanych z bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym,
- harmonizowanie polskich przepisów prawnych z przepisami UE oraz wdrażanie wymogów i zaleceń,

w zakresie poważnych awarii:

- eliminowanie lub zmniejszenie skutków dla środowiska z tytułu poważnych awarii,
- sporządzenie ocen ryzyka obiektów, planów operacyjno – ratowniczych wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem,
- doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych,
- wprowadzenie systemu ubezpieczeń ekologicznych,

w zakresie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego:

- zmniejszenie skali narażenia ludności na ponadnormatywny poziom hałasu,
- nie dopuszczanie do pogorszenia się klimatu akustycznego tam, gdzie obecnie sytuacja jest korzystna,
- kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania niejonizującego,
- stworzenie struktur zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych,
- kształtowanie zieleni zorganizowanej pełniącej funkcje ochronne,
- harmonizacja polskich przepisów z odpowiednimi dyrektywami UE,
- poprawa systemu transportu zbiorowego,
- produkcja urządzeń i pojazdów o hałaśliwości zgodnej z normami międzynarodowymi,

w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu:

- włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego,
- zintegrowanie polskiej polityki ochrony klimatu z polityką UE,
- wypełnienie przez Polskę zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 6 % w stosunku do roku bazowego,
- zapewnienie realizacji polityki ochrony klimatu na poziomie sektorów gospodarczych i przedsiębiorstw.

9.2 Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014.

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014* jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju województwa podlaskiego, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej.

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju województwa, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych.

Celem strategicznym *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014* jest:

Dobry stan środowiska umożliwiający zrównoważony rozwój.

Wprawdzie już dziś Warmia i Mazury należą do liderów w dziedzinie jakości środowiska przyrodniczego, ale stosowanie zasady trwałego rozwoju wymaga ciągłego myślenia o środowisku przyrodniczym przez pryzmat przyszłych pokoleń. W tym celu przewidziane są działania z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu, ochrona lasów, powierzchni ziemi, kopaliny i wód podziemnych. Zwracać należy uwagę na zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii, dalszą poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochronę klimatu.

W poszczególnych obszarach *Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014* zakłada następujące cele:

1. Ochrona przyrody i krajobrazu

- wysokie walory krajobrazu
- wysoka różnorodność biologiczna, jej ochrona i zrównoważone wykorzystywanie

2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- rozwijanie trwale zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej

3. Ochrona powierzchni ziemi

- wysoka jakość gleby
- racjonalne użytkowanie powierzchni ziemi

4. Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych

- eksploatacja kopalin i wód podziemnych zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego

5. Biotechnologie i organizmy genetycznie modyfikowane

- zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego województwa

6. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

- Racjonalne użytkowanie wody, materiałów i energii

7. Wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł energii

- udział energii odnawialnej zasobów energetycznych do co najmniej 9% w 2010 r.

8. Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

- dobry stan zasobów wodnych
- sprawny system osłony przeciwpowodziowej

9. Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia

10. Jakość wód

- dobry stan wód

11. Zanieczyszczenie powietrza

- czyste powietrze

12. Gospodarka odpadami

- minimalizacja zagrożeń środowiska powodowanych przez odpady

13. Zagrożenia wynikające z poważnych awarii i stosowania substancji i preparatów niebezpiecznych

- sprawny system ochrony środowiska przed poważnymi awariami
- sprawny system pełnej kontroli dystrybucji, składowania i stosowania substancji i preparatów chemicznych dla osiągnięcia pełnego bezpieczeństwa zdrowia ludzi i środowiska

14. Oddziaływanie hałasu

- dobry klimat akustyczny

15. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

- poziomy pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych

16. Ochrona klimatu i zapobieganie niszczeniu ozonu stratosferycznego

- zapewnienie redukcji emisji gazów cieplarnianych
- wycofanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową

17. Edukacja ekologiczna

- wysoka świadomość ekologiczna
- skuteczna edukacja ekologiczna

18. Monitoring środowiska

- dobrze funkcjonujący pełny monitoring środowiska

Biorąc pod uwagę założenia wyjściowe z *Polityki ekologicznej państwa* oraz *Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014*, określa własne priorytety i zadania do realizacji (rozdział 10), które są spójne z dokumentami wyższego rzędu.

USTALENIA PROGRAMU

10.1 Priorytety i działania

Podstawową zasadą przyjętą w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Jonkowo na lata 2008 – 2011* jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca efektywniejsze zagospodarowanie istniejącego gminy (zasobów środowiska, surowców naturalnych, obiektów, sprzętu, jak i ludzi oraz wiedzy).

Na podstawie dostępnych danych o stanie środowiska w gminie, źródłach jego przekształcenia i zagrożenia oraz sytuacji społeczno-gospodarczej, poniżej przedstawiono propozycję działań programowych umożliwiających spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju poprzez koordynację działań w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Daje to możliwość planowania przyszłości gminy w perspektywie kilkunastu lat i umożliwia aktywizację społeczeństwa gminy – zwiększenie inicjatywy i wpływu społeczności lokalnych na realizację działań rozwojowych.

Cele i zadania proponowane w *Programie* do realizacji powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego gminy, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych w *Programie* celów powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie gminy.

Stąd też nadrzędnym celem (misją) *Programu* jest, podobnie jak w dokumencie wojewódzkim, **Dobry stan środowiska Gminy Jonkowo umożliwiający zrównoważony rozwój.**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez cele strategiczne i wytyczone kierunki, obejmujące lata 2008-2015 oraz działania ekologiczne (zadania do realizacji) w ramach każdego z celów strategicznych, realizowane w latach 2008-2011.

Cel 1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Kierunki:

1. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym i realizacji inwestycji zasad ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej, zwłaszcza ochrony jezior i rzek oraz ich obrzeży.
2. Wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania i dostosowanie sposobu użytkowania do określonych form, celów i przedmiotów ochrony: wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, w tym rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego, rozwój eko- i agroturystyki.
3. Wyznaczenie korytarzy ekologicznych i właściwe ich zagospodarowanie poprzez m.in.: zalesianie i zadrzewianie, tworzenie korytarzy łączących jeziora, w oparciu o ekosystemy bagienne i drobne zbiorniki wodne, budowę przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych i przepraw na rzekach oraz w miejscach, gdzie jest to jest

konieczne.

4. Opracowanie programów tworzenia obszarów zieleni i zadrzewień na terenach wiejskich.
5. Przestrzeganie w gospodarce leśnej zasad zachowania i zwiększania bioróżnorodności.
6. Weryfikacja istniejących form ochrony przyrody pod kątem ich aktualnych walorów przyrodniczych.
7. Realizacja działań związanych z ochroną obszarów sieci Natura 2000.
8. Renaturalizacja zniszczonych cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, szczególnie wodno-błotnych i rzecznych.
9. Zwiększenie udziału terenów pokrytych trwałą roślinnością, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior.
10. Ochrona obszarów naturalnej retencji i dolin rzecznych, powiększanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i drobnych zbiorników wodnych.
11. Ochrona stanu torfowisk i bagien.
12. Identyfikacja przyczyn zagrożenia rzadkich gatunków i eliminowanie źródeł zagrożenia.
13. Restytucja gatunków fauny i flory.
14. Stosowanie czynnej ochrony rzadkich gatunków roślin.
15. Stosowanie czynnej ochrony rzadkich oraz zagrożonych gatunków zwierząt poprzez m.in.: budowę i ochronę miejsc lęgowych i żerowisk, szczególnie dla ptaków drapieżnych i bociana białego, wprowadzanie bardziej przyjaznych dla ptaków konstrukcji energetycznych (ich lepsze oznakowanie), stała redukcja niektórych drapieżników, zagrażających równowadze biologicznej, szczególnie w cennych ostojach.
16. Wykorzystywanie programów rolno-środowiskowych, jako instrumentu ochrony cennych gatunków na terenach rolniczych.

Cel 2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Kierunki:

1. Realizacja wyznaczonych zadań ochronnych na obszarze powierzchni lasów włączonych do sieci Natura 2000 i zarządzanie tymi obszarami z pogodzeniem celów zadań wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
2. Przeprowadzenie działań formalno-prawnych pod potrzeby zalesień, tj. aktualizacja klasyfikacji gruntów, określenie gruntów przeznaczonych do zalesień i granic polno-leśnych w planach zagospodarowania przestrzennego, opracowanie dokumentacji glebowo-siedliskowej i urzędzeniowej.
3. Zalesianie gruntów (zwłaszcza marginalnych) w szczególności w zlewniach jezior, obszarach wododziałowych zagrożonych erozją, obszarach źródliskowych, terenach zbiorników wód podziemnych bez izolacji, korytarzy ekologicznych.
4. Ochrona i powiększanie biologicznej różnorodności lasów, w tym genetycznej i gatunkowej.
5. Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych.
6. Poprawa kondycji lasów prywatnych i innych niebędących w zarządzie Lasów Państwowych. Sporządzenie lub uaktualnienie ich planów urzędzeniowych.
7. Budowa i utrzymanie na obszarach leśnych infrastruktury służącej celom poznawczo-dydaktyczno-turystycznym.

8. Intensyfikacja działań na rzecz wykorzystania lasów do rozwoju edukacji ekologicznej społeczeństwa.
9. Wykorzystanie walorów lasów do rozwoju ekoturystyki przy zachowaniu zasad ochrony leśnej bioróżnorodności.
10. Przebudowa drzewostanów w miejscach, gdzie założono je niezgodnie z wymogami siedliskowymi.
11. Wdrażanie na szeroką skalę odnowień naturalnych.
12. Odbudowa drzewostanu zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych na gruntach państwowych i prywatnych.
13. Rozbudowa bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury leśnej.
14. Realizacja programów zadrzewień.

Cel 3. Ochrona powierzchni ziemi

Kierunki:

1. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej.
2. Podjęcie działań zmniejszających poziom zakwaszenia gleb.
3. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzenie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych.
4. Wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych, z zachowaniem zróżnicowanych biocenoz, w ścisłym dostosowaniu do właściwości przyrodniczo-rolniczych gleb.
5. Sukcesywny rozwój systemu monitoringu ziemi.
6. Opracowanie programów i realizacja rekultywacji terenów zdegradowanych.
7. Stosowanie urządzeń zabezpieczających ziemię przed zanieczyszczeniem.

Cel 4. Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych

Kierunki:

1. Uzupelnienie rozpoznania zasobów kopalin.
2. Uzupelnienie zasobów energii geotermalnej.
3. Ochrona terenów szczególnie cennych przyrodniczo przed eksploatacją kopalin.
4. Stosowanie technologii niepowodujących istotnej zmiany poziomu wód.
5. Sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
6. Odpowiednie zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochronnych ujęć wód.
7. Opracowanie regionalnych dokumentacji hydrogeologicznych dla głównych zbiorników wód podziemnych bez izolacji, które takich dokumentacji nie posiadają.
8. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych dla ważnych ujęć komunalnych oraz dla ujęć na obszarach podatnych na zanieczyszczenia z powierzchni terenu.
9. Ustanowienie obszarów ochrony zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć.
10. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.
11. Likwidacja nieczynnych ujęć wody.

Cel 5. Biotechnologie i organizmy genetycznie zmodyfikowane

Kierunki:

1. Monitorowanie działań związanych z użytkowaniem GMO.
2. Doskonalenie systemu kontrolnego, w tym szkolenie pracowników służb kontrolnych.
3. Wspieranie badań naukowych w zakresie wpływu GMO na różnorodność biologiczną.

Cel 6. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Kierunki:

1. Stosowanie nowoczesnych technologii z wykorzystaniem kryteriów BAT.
2. Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym, farmaceutycznym i niektórymi specjalnymi działami produkcji).
3. Intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania ścieków i zużytych wód.
4. Zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT).
5. Zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych i stosowanie surowców przyjaznych środowisku.
6. Zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych (energetycznych, ciepłych), poprawa parametrów termoizolacyjnych budynków.

Cel 7. Wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł energii

Kierunki:

Realizacja wojewódzkiego programu ekoenergetycznego.

Cel 8. Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

Kierunki:

1. Poprawa stosunków wodnych poprzez zmniejszenie nierównomierności przepływów cieków, przede wszystkim na obszarach węzłów hydrograficznych.
2. Identyfikacja głównych obszarów zasilania wód podziemnych i odpowiednie ich zagospodarowanie.
3. Opracowywanie bilansów i programów zlewniowych.
4. Wdrażanie systemu zarządzania zasobami wodnymi.
5. Weryfikacja obszarów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.
6. Budowa urządzeń wstrzymujących erozję wodną.
7. Poprawa zdolności retencyjnych poprzez odpowiednie rozwijanie retencji naturalnej i budowę stopni wodnych, zbiorników retencyjnych oraz jazów.
8. Aktualizacja planów ochrony przeciwpowodziowej.
9. Budowa i modernizacja systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego.
10. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracyjnych.
11. Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do obiektów osłony przeciwpowodziowej.

Cel 9. Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Kierunki:

1. Ustalenie kierunków i zakresu rewitalizacji terenów zdegradowanych.
2. Wzmocnienie monitoringu wody przeznaczonej do spożycia.

Cel 10. Jakość wód

1. Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji m.in. poprzez: przeprowadzenie niezbędnych inwestycji w istniejących oczyszczalniach ścieków z uwagi na konieczność spełnienia norm jakościowych ścieków oczyszczonych wymaganych prawem, budowę systemów kanalizacji sanitarnej, w pierwszej kolejności w miejscowościach i na terenach wiejskich zwodociągowanych, położonych na obszarach występowania zbiorników wód podziemnych bez izolacji oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami, wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.
2. Tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych, zagospodarowanych trwałą zielenią i niezabudowanych.
3. Zwiększenie lesistości oraz rozbudowa systemu małej retencji w szczególności na obszarach węzłów hydrograficznych.
4. Renaturalizacja, polegająca głównie na odtworzeniu mokradeł, zwiększeniu zadrzewień i lesistości oraz rozbudowie systemu małej retencji.
5. Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa m.in. poprzez stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej.
6. Rekultywacja zdegradowanych systemów wodnych.
7. Monitorowanie stanu wód.

Cel 11. Zanieczyszczenie powietrza

Kierunki:

1. Zamiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.
2. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych.
3. Instalowanie urządzeń ochrony powietrza.
4. Termomodernizacja budynków.
5. Stosowanie technologii energooszczędnych i mniej zanieczyszczających powietrze.
6. Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej).
7. Intensyfikacja kontroli prawidłowości eksploatacji urządzeń energetycznych.
8. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii.

Cel 12. Gospodarka odpadami

Kierunki:

1. Realizacja gminnego planu gospodarki odpadami.
2. Rozwinięcie problematyki gospodarki odpadami zawiera „Plan Gospodarki Odpadami

dla Gminy Jonkowo na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 - 2015”

Cel 13. Zagrożenia wynikające z poważnych awarii i stosowania substancji i preparatów niebezpiecznych

Kierunki:

1. Prowadzenie rejestru zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku oraz potencjalnych sprawców awarii.
2. Prowadzenie rejestru awarii EKOAWARIE, jako bazy danych do analizy doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i akcji ratowniczych.
3. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i dokładnej lokalizacji miejsca awarii, likwidacji oraz analizy skutków zdarzenia.
4. Utworzenie wojewódzkiej bazy danych o rodzaju, ilości i lokalizacji substancji chemicznych stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
5. Szkolenie osób zajmujących się obrotem chemikaliami oraz kontrolujących obrót.
6. Wdrożenie systemu i wykonywanie kompleksowych kontroli obrotu i stosowania substancji i preparatów chemicznych.

Cel 14. Oddziaływanie hałasu

Kierunki:

1. Utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego.
2. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej.
3. Wprowadzanie ograniczeń emisji hałasu na wybranych akwenach wodnych cennych przyrodniczo.
4. Różnicowanie stanu akustycznego środowiska i obserwacja zachodzących zmian.
5. Ocena stanu akustycznego dróg, linii kolejowych i lotnisk (ładowisk) zaliczonych przez ministra właściwego do spraw środowiska do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach oraz opracowanie programów działań ochronnych dla terenów zagrożonych hałasem.
6. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w aparaturę do badań akustycznych.
7. Zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem drogowym i kolejowym, np.: budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zadrzewień, wymiana okien na dźwiękoszczelne.

Cel 15. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Kierunki:

1. Kontynuacja okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych.
2. Założenie i prowadzenie rejestru wojewódzkiego, zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych z uwzględnieniem terenów mieszkaniowych i innych miejsc dostępnych dla ludności.
3. Eliminacja ewentualnych zagrożeń, spowodowanych przekroczeniem dopuszczalnych

poziomów pól elektromagnetycznych.

4. Dopuszczenie wyspecjalizowanych jednostek w aparaturę badawczą do pomiaru promieniowania elektromagnetycznego.

Cel 16. Ochrona klimatu i zapobieganie niszczeniu ozonu stratosferycznego

Kierunki:

1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii pierwotnej.
2. Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki i obniżenie jej materiałochłonności.

Cel 17. Edukacja ekologiczna

Kierunki:

1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w gminie i upowszechnianie informacji o nich.
2. Prowadzenie edukacji ekologicznej przez samorządy, organizacje ekologiczne pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe.
3. Wspomaganie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji ekologicznej.
4. Prowadzenie szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej.
5. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacji ekologicznej uwzględniających, specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową.
6. Tworzenie „zielonych szkół”.
7. Realizacja szkolnych programów edukacji ekologicznej.
8. Tworzenie sieci centrów informacji i edukacji ekologicznej.
9. Organizacja imprez i festynów ekologicznych.
10. Popularyzacja spraw ochrony środowiska w mediach (pozytywne przykłady).
11. Działania wydawniczo-popularyzacyjne.
12. Tworzenia systemu infrastruktury umożliwiającej poznawanie przyrody: ścieżki dydaktyczne, trasy rowerowe, muzea przyrodnicze.
13. Rozszerzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej na terenach cennych przyrodniczo.
14. Promocja pszczelarstwa, rolnictwa ekologicznego oraz eko- i agroturystyki.

Cel 18. Monitoring środowiska

Kierunki:

1. Rozbudowa systemu monitoringu.
2. Objęcie monitoringiem wszystkich komponentów środowiska.
3. Monitoring elementów przyrody i obiektów służących jej ochronie.
4. Wzmocnienie kadrowe i finansowe jednostek zajmujących się monitoringiem środowiska.
5. Wdrożenie w jednostkach działających w sieciach monitoringu wymaganych systemów informatycznych oraz uzupełnienie wyposażenia laboratoriów o aparaturę umożliwiającą wykonywanie nowych zadań.

10.2 Program zadaniowy

Program zadaniowy dla realizacji *Programu* obejmuje zarówno **zadania własne** gminy, tj. zgodnie z *Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* wydanymi przez Ministerstwo Środowiska, takie zadania, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy, jak i **zadania koordynowane** określone jako pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego.

Harmonogram realizacji zadań został przedstawiony w tabeli poniżej.

TABELA NR 7 Harmonogram realizacji zadań *Programu*

Cele/działania	Termin realizacji	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
<i>Cel 1. Ochrona przyrody i krajobrazu</i>			
1. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym i realizacji inwestycji zasad ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej, zwłaszcza ochrony jezior i rzek oraz ich obrzeży.	2010-2013	Gmina	Fundusze celowe Budżet Gminy
2. Wdrażanie na obszarach cennych przyrodniczo proekologicznych form gospodarowania i dostosowanie sposobu użytkowania do określonych form, celów i przedmiotów ochrony: wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, w tym rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego, rozwój eko- i agroturystyki.	2010-2013	Inwestorzy prywatni Gmina	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
3. Wyznaczenie korytarzy ekologicznych i właściwe ich zagospodarowanie poprzez m.in.: zalesianie i zadrzewianie, tworzenie korytarzy łączących jeziora, w oparciu o ekosystemy bagienne i drobne zbiorniki wodne, budowę przejść dla zwierząt na trasach komunikacyjnych i przepławek na rzekach oraz w miejscach, gdzie jest to jest konieczne.	2010-2013	LP Gmina Wojewoda Zarządcy dróg	Budżet państwa Fundusze celowe Budżet Gminy
4. Opracowanie programów tworzenia obszarów zieleni i zadrzewień na terenach wiejskich.	2010-2013	Gmina	Fundusze celowe Budżet Gminy
5. Weryfikacja istniejących form ochrony przyrody pod kątem ich aktualnych walorów przyrodniczych.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
6. Realizacja działań związanych z ochroną obszarów sieci Natura 2000.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

7. Renaturalizacja zniszczonych cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, szczególnie wodno-błotnych i rzecznych	2010-2013	Wojewoda LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
8. Zwiększenie udziału terenów pokrytych trwałą roślinnością, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
9. Ochrona obszarów naturalnej retencji i dolin rzecznych, powiększanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i drobnych zbiorników wodnych.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
10. Ochrona stanu torfowisk i bagien.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
11. Identyfikacja przyczyn zagrożenia rzadkich gatunków i eliminowanie źródeł zagrożenia.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
12. Restytucja gatunków fauny i flory.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
13. Stosowanie czynnej ochrony rzadkich gatunków roślin.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

14. Stosowanie czynnej ochrony rzadkich oraz zagrożonych gatunków zwierząt poprzez m.in.: budowę i ochronę miejsc lęgowych i żerowisk, szczególnie dla ptaków drapieżnych i bociana białego, wprowadzanie bardziej przyjaznych dla ptaków konstrukcji energetycznych (ich lepsze oznakowanie), stała redukcja niektórych drapieżników, zagrażających równowadze biologicznej, szczególnie w cennych ostojach.	2010-2013	Wojewoda LP Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet państwa Środki prywatne Budżet Gminy
15. Wykorzystywanie programów rolno-środowiskowych, jako instrumentu ochrony cennych gatunków na terenach rolniczych.	2010-2013	Właściciele gruntów Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Środki prywatne Budżet Gminy
<i>Cel 2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów</i>			
1. Przeprowadzenie działań formalno-prawnych pod potrzeby zalesień, tj. aktualizacja klasyfikacji gruntów, określenie gruntów przeznaczonych do zalesień i granic polno-leśnych w planach zagospodarowania przestrzennego, opracowanie dokumentacji glebowo-siedliskowej i urzędzeniowej.	2010-2013	LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
2. Zalesianie gruntów (zwłaszcza marginalnych) w szczególności w zlewniach jezior, obszarach wododziałowych zagrożonych erozją, obszarach źródliskowych, terenach zbiorników wód podziemnych bez izolacji, korytarzy ekologicznych.	2010-2013	Właściciele gruntów Inwestorzy prywatni Gmina LP Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Środki prywatne Budżet Gminy
3. Ochrona i powiększanie biologicznej różnorodności lasów, w tym genetycznej i gatunkowej.	2010-2013	LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

4. Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych.	2010-2013	Właściciele gruntów LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Środki prywatne Budżet Gminy
5. Budowa i utrzymanie na obszarach leśnych infrastruktury służącej celom poznawczo-dydaktyczno- turystycznym.	2010-2013	LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
6. Intensyfikacja działań na rzecz wykorzystania lasów do rozwoju edukacji ekologicznej społeczeństwa.	2010-2013	LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
7. Wykorzystanie walorów lasów do rozwoju ekoturystyki przy zachowaniu zasad ochrony leśnej bioróżnorodności.	2010-2013	LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
8. Przebudowa drzewostanów w miejscach, gdzie założono je niezgodnie z wymogami siedliskowymi.	2010-2013	Właściciele gruntów LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
9. Wdrażanie na szeroką skalę odnowień naturalnych.	2010-2013	Właściciele gruntów LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy

10. Odbudowa drzewostanu zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych na gruntach państwowych, gminnych i prywatnych.	2010-2013	Właściciele gruntów LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
11. Realizacja programów zadrzewień.	2010-2013	Właściciele gruntów LP Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
<i>Cel 3. Ochrona powierzchni ziemi</i>			
1. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej.	2010-2013	ARiMR Gmina ODR Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
2. Podjęcie działań zmniejszających poziom zakwaszenia gleb.	2010-2013	ARiMR Gmina ODR Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
3. Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzenie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych.	2010-2013	ARiMR Gmina ODR Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy

4. Wykonywanie i utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych, z zachowaniem zróżnicowanych biocenoz, w ścisłym dostosowaniu do właściwości przyrodniczo-rolniczych gleb.	2010-2013	ARiMR Gmina ODR Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
5. Stosowanie urządzeń zabezpieczających ziemię przed zanieczyszczeniem.	2010-2013	ARiMR Gmina ODR Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
<i>Cel 4. Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych</i>			
1. Uzupelnienie rozpoznania zasobów kopalin.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
2. Uzupelnienie zasobów energii geotermalnej.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
3. Ochrona terenów szczególnie cennych przyrodniczo przed eksploatacją kopalin.	2010-2013	Gmina Wojewoda	Fundusze celowe Budżet Gminy Budżet państwa
4. Stosowanie technologii niepowodujących istotnej zmiany poziomu wód.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
5. Sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy

6. Odpowiednie zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych i stref ochronnych ujęć wód.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
7. Opracowanie regionalnych dokumentacji hydrogeologicznych dla głównych zbiorników wód podziemnych bez izolacji, które takich dokumentacji nie posiadają.	2010-2013	RZGW Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
8. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych dla ważnych ujęć komunalnych oraz dla ujęć na obszarach podatnych na zanieczyszczenia z powierzchni terenu.	2010-2013	RZGW Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
9. Ustanowienie obszarów ochrony zbiorników wód podziemnych i stref ochrony ujęć.	2010-2013	RZGW Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
10. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
<i>Cel 5. Biotechnologie i organizmy genetycznie zmodyfikowane</i>			
1. Wspieranie badań naukowych w zakresie wpływu GMO na różnorodność biologiczną.	2010-2013	Gmina Jednostki naukowo- badawcze	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

Cel 6. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii			
1. Stosowanie nowoczesnych technologii z wykorzystaniem kryteriów BAT.	2010-2013	Inwestorzy prywatni Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
2. Zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych (energetycznych), poprawa parametrów termoizolacyjnych budynków.	2010-2013	Inwestorzy prywatni Gmina	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
Cel 7. Wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł energii			
1. Realizacja wojewódzkiego programu ekoenergetycznego na terenie gminy.	2010-2013	Inwestorzy prywatni Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet państwa Budżet Gminy
Cel 8. Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy			
1. Weryfikacja obszarów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.	2010-2013	RZGW ZMiUW Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
2. Budowa i modernizacja systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego.	2010-2013	ZMiUW Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

3. Utrzymanie i odnawianie urządzeń melioracyjnych.	2010-2013	ZMiUW Wojewoda Gmina Właściciele gruntów	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy Środki prywatne
4. Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do obiektów osłony przeciwpowodziowej.	2010-2013	ZMiUW Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
Cel 9. Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego			
1. Ustalenie kierunków i zakresu rewitalizacji terenów zdegradowanych.	2010-2013	Wojewoda Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
2. Wzmocnienie monitoringu wody przeznaczonej do spożycia.	2010-2013	WIOŚ WSSE Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
Cel 10. Jakość wód			
1. Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji m.in. poprzez: przeprowadzenie niezbędnych inwestycji w istniejących oczyszczalniach ścieków z uwagi na konieczność spełnienia norm jakościowych ścieków oczyszczonych wymaganych prawem, budowę systemów kanalizacji sanitarnej, w pierwszej kolejności w miejscowościach i na terenach wiejskich zwodociągowanych, położonych na obszarach występowania zbiorników wód podziemnych bez izolacji oraz skupiskach zabudowy rekreacyjnej zlokalizowanej nad jeziorami, wyposażenie istniejących sieci kanalizacji deszczowej w urządzenia podczyszczające oraz budowa systemów kanalizacji deszczowej na terenach zurbanizowanych.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne

2. Tworzenie wokół jezior i rzek stref ochronnych, zagospodarowanych trwałą zielenią i niezabudowanych.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne
3. Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa m.in. poprzez stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej.	2010-2013	Właściciele gospodarstw	Fundusze celowe Środki prywatne
4. Rekultywacja zdegradowanych systemów wodnych.	2010-2013	Gmina	Fundusze celowe Budżet Gminy
5. Monitorowanie stanu wód.	2010-2013	WIOŚ WSSE Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
<i>Cel 11. Zanieczyszczenie powietrza</i>			
1. Zamiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne
2. Instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych i budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne
3. Instalowanie urządzeń ochrony powietrza.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne
4. Termomodernizacja budynków.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne

5. Stosowanie technologii energooszczędnych i mniej zanieczyszczających powietrze.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne
6. Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej).	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne
7. Intensyfikacja kontroli prawidłowości eksploatacji urządzeń energetycznych.	2010-2013	Gmina Inwestorzy prywatni WIOŚ	Fundusze celowe Budżet Gminy Środki prywatne Budżet państwa
8. Opracowanie gminnego planu zaopatrzenia w ciepło, z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii.	2010-2013	Gmina	Fundusze celowe Budżet Gminy
<i>Cel 12. Gospodarka odpadami</i>			
Realizacja gminnego planu gospodarki odpadami. Rozwinięcie problematyki gospodarki odpadami zawiera „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Jonkowo na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 - 2015”.			
<i>Cel 13. Zagrożenia wynikające z poważnych awarii i stosowania substancji i preparatów niebezpiecznych</i>			
Wszystkie zadania realizują jednostki zespolone administracji rządowej na szczeblu wojewódzkim, Gmina uczestniczy pośrednio w realizacji zadań tego celu			
<i>Cel 14. Oddziaływanie hałasu</i>			
1. Utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego.	2010-2013	Inwestorzy prywatni Gmina	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy

2. Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej.	2010-2013	Gmina	Fundusze celowe Budżet Gminy
3. Zastosowanie zabezpieczeń przed nadmiernym hałasem drogowym i kolejowym, np.: budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zadrzewień, wymiana okien na dźwiękoszczelne.	2010-2013	Zarządcy dróg Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
<i>Cel 15. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych</i>			
Wszystkie zadania realizują jednostki zespolone administracji rządowej na szczeblu wojewódzkim bądź inwestorzy prywatni; Gmina uczestniczy pośrednio w realizacji zadań tego celu			
<i>Cel 16. Ochrona klimatu i zapobieganie niszczeniu ozonu stratosferycznego</i>			
1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii pierwotnej.	2010-2013	Inwestorzy prywatni Gmina	Fundusze celowe Środki prywatne Budżet Gminy
<i>Cel 17. Edukacja ekologiczna</i>			
1. Podejmowanie akcji i działań na rzecz aktywnej ochrony środowiska w gminie i upowszechnianie informacji o nich.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
2. Prowadzenie edukacji ekologicznej przez samorzady, organizacje ekologiczne pozarządowe, grupy obywatelskie, Lasy Państwowe.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
3. Wspomaganie istniejących oraz tworzenie nowych ośrodków edukacji ekologicznej.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

4. Prowadzenie szkoleń w zakresie edukacji ekologicznej.	2010-2013	CEE Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
5. Opracowanie i realizacja lokalnych programów edukacji ekologicznej uwzględniających, specyfikę środowiska, lokalną tożsamość i tradycję kulturową.	2010-2013	CEE Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
6. Tworzenie „zielonych szkół”.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
7. Realizacja szkolnych programów edukacji ekologicznej.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
8. Tworzenie sieci centrów informacji i edukacji ekologicznej.	2010-2013	CEE Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
9. Organizacja imprez i festynów ekologicznych.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
10. Popularyzacja spraw ochrony środowiska w mediach (pozytywne przykłady).	2010-2013	CEE LP Gmina Media lokalne	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy Środki prywatne
11. Działania wydawniczo-popularyzacyjne.	2010-2013	CEE Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy

12. Tworzenia systemu infrastruktury umożliwiającej poznawanie przyrody: ścieżki dydaktyczne, trasy rowerowe, muzea przyrodnicze.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
13. Rozszerzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej na terenach cennych przyrodniczo.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
14. Promocja pszczelarstwa, rolnictwa ekologicznego oraz eko- i agroturystyki.	2010-2013	CEE LP Gmina	Fundusze celowe Budżet państwa Budżet Gminy
Cel 18. Monitoring środowiska			
Wszystkie zadania realizują jednostki zespolone administracji rządowej na szczeblu wojewódzkim, placówki naukowo-badawcze bądź inwestorzy prywatni; Gmina uczestniczy pośrednio w realizacji zadań tego celu			

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014

W związku z tym, iż główne rzeki gminy – Pasłęka i Łyna zaliczone zostały w strategii województwa Warmińsko-Mazurskiego do szczególnie chronionych, Gmina Jonkowo samodzielnie oraz w miarę możliwości wraz z sąsiednimi gminami będzie w okresie realizacji Programu kontynuować podejmowanie działań w celu ochrony zlewni tych rzek. Na program działań składać się będą głównie zadania inwestycyjne w zakresie budowy sieci kanalizacyjnych wsi znajdujących się w zlewniach rzek oraz modernizacja oczyszczalni ścieków celem zmniejszenia emisji do nich związków fosforu, azotu i innych w normach zgodnych z obecnym prawodawstwem, a tym samym zapobieżenia dalszej ich degradacji.

Jednocześnie będą kontynuowane inwestycje w celu dostarczenia wody do gospodarstw domowych dotychczas jej pozbawionych w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód podskórnych i głębinowych zanieczyszczeniami powierzchniowymi (likwidacja indywidualnych ujęć wody).

Gmina Jonkowo od 1993 r. w miarę posiadanych środków realizuje koncepcję budowy sieci kanalizacyjnych i wodociągowych na terenie gminy oraz urządzeń do oczyszczania ścieków komunalnych (budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Szalstry wraz z m. in. z budową kanalizacji w tej miejscowości, Wołowno i innych), bowiem ma świadomość, że ochrona zlewni rzek Pasłęki i Łyny jest ważnym celem strategicznym w rozwoju Gminy Jonkowo. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy jest więc nadal priorytetem w działaniach władz gminnych. Inwestycje te są jednak kosztowne, a ich szybka realizacja nie jest możliwa z uwagi na ograniczone środki finansowe, którymi dysponuje Gmina.

W ramach wdrażania *Programu* planowana jest realizacja następujących najważniejszych zadań inwestycyjnych na terenie gminy:

▪ *w latach 2010 – 2013:*

1. modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jonkowie – 2010 r. (wydajność zmodernizowanej oczyszczalni 1500 m³/dobę),
2. budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlach Jonkowa (kanalizacja grawitacyjno-tłoczna długości ok. 12,4 km),
3. budowa kanalizacji sanitarnej w Łomach i w Garzewku z odprowadzeniem ścieków do Jonkowa (kanalizacja grawitacyjno-tłoczna długości ok. 8,3 km),
4. budowa kanalizacji sanitarnej w Gutkowie,
5. budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Warkaty z odprowadzeniem ścieków do Giedajt (kanalizacja grawitacyjno-tłoczna długości 9,5 km, docelowa ilość przyłączy kanalizacyjnych 145),
6. budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlu w Giedajtach (kanalizacja grawitacyjno-tłoczna długości 8,5 km, docelowa ilość przyłączy kanalizacyjnych 196),

▪ *perspektywa na lata 2014 – 2017:*

1. budowa kanalizacji sanitarnej w Stękinach z odprowadzeniem ścieków do Wołowna,
2. budowa kanalizacji sanitarnej w Godkach i Węgajtach z odprowadzeniem ścieków do Jonkowa,
3. budowa kanalizacji sanitarnej w Pupkach z odprowadzeniem ścieków do wsi Godki,

4. budowa kanalizacji sanitarnej w Porbadach z odprowadzeniem ścieków do Wrzesiny,
5. wdrożenie programu budów oczyszczalni przydomowych lub grupowych w zabudowie rozproszonej,
6. budowa sieci wodociągowej Szalstry-Wołowno (przybliżona długość wodociągu 2 km),
7. budowa ujęcia wody ze stacją uzdatniania w Węgajtach (2 studnie wiercone oraz budowa i wyposażenie stacji uzdatniania wody),
8. budowa sieci wodociągowej Barkweda – Kajny,
9. modernizacja hydroforni w Stękinach,
10. budowa sieci wodociągowej Godki-Węgajty,
11. budowa sieci wodociągowej Porbady – Wrzesina,
12. zaopatrzenie w wodę zabudowy kolonijnej na terenie gminy (budowa wodociągów lub program doprowadzenia indywidualnych ujęć wody)

UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU

Realizacja *Programu* odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomiczno – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Polski do Wspólnoty Europejskiej. Koordynatorem i głównym wykonawcą *Programu* będzie władza wykonawcza gminy – Wójt Gminy Jonkowo.

11.1 Uwarunkowania prawne

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poziomie lokalnym wójt w art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska został zobligowany do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 14 ww. ustawy *Program* określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne (w tym: poziomy celów długoterminowych),
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Projekt *Programu* podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Olsztyńskiego, a następnie uchwaleniu przez Radę Gminy Jonkowo. Z wykonania *Programu* Wójt sporządza co 2 lata raport, który przedstawia Radzie Gminy.

Realizacja *Programu* odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa polskiego i europejskiego, w szczególności przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

11.2 Uwarunkowania ekonomiczne

Szczególne znaczenie ma ekonomiczny aspekt realizacji *Programu*. Bez zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz źródeł finansowania nie jest możliwa realizacja *Programu*. Analizując wydatki z budżetu Gminy Jonkowo, zauważyć można, że zadania z zakresu ochrony środowiska są bardzo kosztowne. Gmina musi korzystać ze źródeł zewnętrznego finansowania. Konieczne jest zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na realizację priorytetów i celów niniejszego *Programu*.

Sytuacja finansowa Gminy Jonkowo, określona jako zestawienie przychodów i wydatków w latach 2005-2008, przedstawiona została w **Tabeli Nr 8**.

TABELA NR 8 Sytuacja finansowa Gminy Jonkowo (w zł)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
PRZYCHODY OGÓŁEM	11 004 356,00	12 281 079,52	15 473 873,74	16 049 678,82
w tym przychody własne	5 561 809,00	6 113 289,05	8 820 415,18	8 563 288,63
WYDATKI OGÓŁEM	10 656 487,00	11 954 980,31	15 526 382,77	15 702 394,09
w tym majątkowe ogółem na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	149 910,00	106 500,00	2 162 979,62	924 526,18
▪ na gospodarkę ściekową i ochronę wód	100 784,00	193 909,10	81 539,15	80 963,80

Źródło: www.stat.gov.pl

Na przestrzeni lat 2005-2008 można zaobserwować tendencję wzrostową przychodów i wydatków gminy. Wydatki na inwestycje służące ochronie środowiska stanowią niewielki procent ogólnych wydatków gminy. Wszystkie środki finansowe na inwestycje w zakresie ochrony środowiska zostały wydatkowane na zadania dotyczące gospodarki ściekowej i ochrony wód.

Główne źródła „dochodu” wspomagające realizację niniejszego *Programu*, na wszystkich szczeblach administracji samorządowej w województwie warmińsko-mazurskim, to:

- instytucjonalne:
  - budżety własne jednostek samorządu terytorialnego,
  - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
  - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie,
  - powiatowy i gminny fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
  - Fundacja Ekofundusz
  - fundusze pomocowe Unii Europejskiej
  - budżet Państwa
  - banki
- przedmiotowe:
  - administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
  - grzywny,
  - opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
  - opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
  - kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
  - środki mieszkańców i przedsiębiorców
  - dotacje, spadki i darowizny.

Możliwości pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć przewidzianych w programie ochrony środowiska można podzielić na trzy grupy:

- publiczne - pochodzące z budżetu gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- prywatne - np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- prywatno-publiczne - np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Dominującymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- zobowiązania kapitałowe - kredyty, pożyczki, obligacje, leasing,
- udziały kapitałowe - akcje i udziały w spółkach,
- dotacje.

Środki własne samorządu terytorialnego

Na realizację części zadań samorząd gminy będzie musiał zaplanować i zainwestować część własnych środków na wymaganym poziomie. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 25 z 2008 r., poz. 150 z późn. zm.).

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych www.nfosigw.gov.pl. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi.:

- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,
- unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórka i wykorzystanie olejów przepracowanych,
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych).

Rolą **wojewódzkiego funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być finansowane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusze oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, mogą także:

- ✓ udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- ✓ wносить udziały spółek działających w kraju,
- ✓ nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

Ww. ustawa w dziale II rozdział 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

Środki **powiatowego funduszu** mogą być wydatkowane na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień i parków,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspieranie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki **gminnego funduszu** przeznacza się na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie

- terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi,
  - przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
  - przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
  - profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
  - wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
  - wspieranie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych,
  - wspieranie ekologicznych form transportu,
  - działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
  - inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć z dziedziny ochrona środowiska (tzw. konwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja i Norwegia. Tak więc EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji łącznie ponad 571 mln USD do wydatkowania w latach 1992-2010. EkoFundusz jest niezależną fundacją działającą według prawa polskiego, a w szczególności wg ustawy o fundacjach (Dz.U. Nr 46 z 1991r., poz. 203, z późn. zm.), a także Statutu. Obecnie Fundatorem jest Minister Skarbu Państwa.

Priorytetowymi dziedzinami EkoFunduszu są ochrona różnorodności biologicznej, gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych, unieszkodliwianie odpadów komunalnych i niebezpiecznych, ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu), ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza). Dotacje mogą uzyskać projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie przyrody również projekty nie inwestycyjne, poza opracowaniami i dokumentacją techniczną (www.ekofundusz.org.pl).

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie bezzwrotnych dotacji, a także preferencyjnych pożyczek.

Programy Operacyjne na lata 2007 – 2013

Programy Operacyjne stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych w *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013* celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 będzie *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)*. Głównym celem *Programu* jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro (23%). *Program* obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z *Programu* otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, administracja parków narodowych i Lasów Państwowych.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka).

Cele szczegółowe PO IG:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych, produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Celem głównym *Programu* jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego

przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. Program składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym.

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Celem głównym PO Rozwój Polski Wschodniej jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej (tj. województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego).

Cel ten nawiązuje do Programu Rządu „Solidarne Państwo” i wynika ze sformułowanych w perspektywie średniookresowej celów Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015 oraz jest zgodny z celem NSRO 2007 – 2013, którym jest „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.”

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Siedmioletni Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ramach PROW zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej:
  - gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
  - tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
  - wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy,
  - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Fundusz Spójności – okres programowania 2004 - 2006

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrożenia prawa Unii Europejskiej. Priorytety (tematyka) dla Funduszu Spójności w zakresie ochrony środowiska obejmuje między innymi racjonalizację gospodarki odpadami. Beneficjentami końcowymi mogą być jednostki samorządu terytorialnego (gminy, związki gmin, związki komunalne) i przedsiębiorstwa komunalne. Dofinansowane mogą być projekty o wartości kosztorysowej, co najmniej 10 mln euro. Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparte są na Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności. Zgodnie z obowiązującymi w zakresie polityki strukturalnej zasadami współfinansowania, pomoc z Funduszu Spójności na określony projekt będzie wynosić maksymalnie od 80% do 85 % kosztów kwalifikowanych. Pozostałe, co najmniej 15 % musi zostać zapewnione przez beneficjenta. Środki te mogą pochodzić np. z budżetu gminy, środków własnych przedsiębiorstw komunalnych, środków NFOŚiGW (dotacji, kredytów), budżetu państwa, innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju). W latach 2007-2013 projekt rozporządzenia unijnego w sprawie zmiany rozporządzenia o Utworzeniu Funduszu Spójności przewiduje w zakresie działań środowiskowych FS m.in. wsparcie dla tych działań, które wpisują się w priorytety wpisane do polityki środowiskowej Wspólnoty w programie działań na rzecz środowiska. Na przygotowanie dokumentacji do wniosku w ramach FS można uzyskać dotacje ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Program Life+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów *Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012)*, do których należą:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych.

Komercyjne kredyty bankowe

Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła

finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Niedostępność środków w odpowiedniej ilości zmusi samorządy do wyboru i realizacji zadań najpilniejszych.

Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, udzielane są przez banki bez możliwości umorzeń. Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania.

11.3 Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne zapewnia warunki równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczności i prognozowania rozwoju gospodarczego. Kierunek ten jest zgodny z zasadniczymi celami polityki Unii Europejskiej zawartymi między innymi w dokumencie Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego. Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w Ustawie z dnia 27.03.2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym w zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie z dnia 8.03.1990 *o samorządzie gminnym* (Dz.U. Nr 142 z 2001 r., poz. 1591 z późn. zm.).

11.4 Uwarunkowania społeczne

Główne uwarunkowania społeczne *Programu* to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Prawo do informacji i udziału obywateli jest zasadą konstytucyjną, zapewnioną w art. 74 Konstytucji RP. Polska podpisała także i jako jeden z pierwszych krajów ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, tzw. Konwencję z Aarhus (*Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska* Dz.U. Nr 78, poz. 706). Nakazuje ona zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy

wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzję co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

11.5 Uwarunkowania związane z integracją europejską

Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również akcesja Polski do Wspólnoty Europejskiej. Zgodnie z Układem Europejskim 16 grudnia 1991r. zobowiązała się do stopniowego dostosowania prawa polskiego do dokumentów obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej, w tym również, a może nawet w szczególności, do prawa dotyczącego wykorzystania i ochrony środowiska. Stopniowo dostosowywane są regulacje w zakresie:

- ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami,
- jakości wód,
- ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych i oceny ryzyka,
- zanieczyszczenia powietrza,
- hałasu z maszyn i urządzeń,
- substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie,
- bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

Negocjacje przedakcesyjne w obszarze środowiska oficjalnie zamknięto 25 listopada 2002r. Komisja Europejska przyjęła wnioski o okresy przejściowe w odniesieniu do 9 aktów prawnych. Ustalenia stały się wiążące w dniu podpisania Traktatu Akcesyjnego 16 kwietnia 2003r. Ze względu na szeroki charakter regulacji prawnych, zgodnych z prawem wspólnotowym, administracja samorządowa musi podjąć różnorodne działania mające na celu wdrażanie nowych przepisów. Na szczególną uwagę zasługują następujące aspekty:

- udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie,
- zmiany dotyczące gospodarki wodno-ściekowej,
- rozwiązywanie problemów ochrony przyrody,
- gospodarka odpadami.

Aspekty te zostały uwzględnione w *Programie*. Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, wiążące się ze znaczącymi kosztami wspomagane współfinansowany będzie ze środków Polityk Wspólnotowych i Funduszy Strukturalnych. Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań prawnych to poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza. Wykorzystanie środków unijnych przyniesie poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażającą się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie, uzyskaniem wyższych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej

terenów, nowymi miejscami pracy.

REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU

12.1 Zarządzanie Programem

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w *Programie*:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu *Programem*
- Podmioty realizujące zadania *Programu*, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty *Programu*
- Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań *Programu*

Główna odpowiedzialność za realizację *Programu* spoczywa na Wójcie Gminy Jonkowo, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania *Programu*. Wójt winien współdziałać z organami administracji rządowej oraz samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań *Programu*.

Ponadto Wójt winien współdziałać z instytucjami administracji specjalnej, dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Odbiorcą *Programu* są mieszkańcy gminy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocena taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej.

12.2 Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie *Programu* będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt Gminy będzie, poprzez przygotowanie raportu, oceniał co dwa lata stopień wdrożenia *Programu*, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w *Programie*.

Pod koniec 2009 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2008-2009. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2010-2011. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem *Programu*.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2011 roku). Ocena ta będzie bazą do

ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji. Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym,
- poziom hałasu w środowisku,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w gminie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

W tabeli poniżej zaproponowano wskaźniki do monitorowania realizacji *Programu*, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

TABELA NR 9 Wskaźniki monitorowania *Programu*

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	III, IV klasa
2	Ilość wody zużywanej w gospodarstwach domowych (m ³ /M/rok)	37,0
3	Długość sieci wodociągowej w gminie	76,0
4	Długość sieci kanalizacyjnej w gminie	29,1
5	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej (%)	38,3
6	Jakość powietrza atmosferycznego (ocena jakości powietrza w strefach)	Strefa A
7	Wskaźnik lesistości (%)	37,6
8	Powierzchnia terenów objętych ochroną prawną (%)	27,4
B. Wskaźniki ekonomiczne		
1	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (tys. zł)	2 163,00

Źródło: www.stat.gov.pl; dane WIOŚ w Olsztynie; dane Urzędu Gminy w Jonkowie

ZAŁĄCZNIK NR 1 Wykaz skrótów

ARiMR –	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT –	najlepsze dostępne technologie
CEE -	centra edukacji ekologicznej
ERDF-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GIS -	Główny Inspektorat Sanitarny
GMO -	Organizmy Zmodyfikowane Genetycznie
jst -	jednostki samorządu terytorialnego
KZLP -	kategoria zagrożenia lasów pożarem
LP -	Lasy Państwowe
NFOŚiGW –	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP-	Ochotnicza Straż Pożarna
PFOŚiGW –	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PROW -	Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich
RLM –	równowazna liczba mieszkańców
RPO -	Regionalny Program Operacyjny
UE –	Unia Europejska
WFOŚiGW –	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ –	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
ZMiUW -	zarządy melioracji i urządzeń wodnych

ZALĄCZNIK NR 2 Wykaz aktów prawnych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jonkowo na lata 2008 – 2011 sporządzono zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi:

Prawo krajowe

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150)
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (Dz. U. z 2001 r. Nr 100 poz. 1085)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92 poz. 880)
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44 poz. 287)
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45 poz. 435)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266)
- Ustawa z dnia 16 marca 1995 r. o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (Dz. U. z 2006 r. Nr 99 poz. 692)
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 Nr 236 poz. 2008)
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. (Dz. U. z 1997 r. Nr 101 poz. 628)
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (z 2006 r. Dz. U. Nr 89 poz. 625)
- Ustawa z dnia 1 marca 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228 poz. 1947)
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (z 2005 r. Dz. U. Nr 127 poz. 1066)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106 poz. 1002)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 63 poz. 638)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90 poz. 607)
- Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U. z 2007 r. Nr 124 poz. 859)
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123 poz. 858)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019)

- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych. (Dz. U. z 2002 r. Nr 199 poz. 1671)
- Ustawa z dnia 19 września 2003 r. o zmianie ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. z 2003 r. Nr 189 poz. 1850)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o krajowym systemie ek zarządzania i audytu (EMAS) - (Dz. U. z 2004 r. Nr 70 poz. 631)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową - (Dz. U. z 2004r. Nr 121 poz. 1263)
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2004 r. Nr 281 poz. 2784)
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 25 poz. 202)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1495)
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75 poz. 493)

Prawo Unii Europejskiej:

- Dyrektywy horyzontalne
  - Ocena skutków niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć dla środowiska, 85/337/EWG, zmieniona przez 97/11/WE
  - W sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku, 90/313/EWG uchyla 2003/4/WE
  - W sprawie sprawozdawczości, 91/692/EWG
- Dyrektywy dotyczące jakości powietrza:
  - Jakość powietrza, dyrektywa ramowa, 96/62/WE, włączająca 3 starsze dyrektywy, które mają być zastąpione przez nowe wymogi na podstawie dyrektywy ramowej SO₂ i cząstki zawieszona w powietrzu, 80/779/EWG, zmieniona przez 81/85/EWG, 89/427/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
  - Ołów, 82/884/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
  - Tlenek azotu 85/203/EWG zmieniona przez 85/580/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
  - Zanieczyszczenie ozonem troposferycznym, 92/72/EWG
  - Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych 70/220/EWG zmieniona przez 74/270/EWG, 77/102/EWG, 78/665/EWG, 83/351/EWG, 88/76/EWG, 88/436/EWG, 89/458/EWG, 89/491/EWG, 91/441/EWG, 93/59/EWG, 94/12/EWG, 96/44/EWG, 96/69/EWG, 2003/76/WE
  - Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla - sadza, 72/306/EWG zmieniona przez 89/491/EWG i 97/20/WE, 2005/21/WE
  - Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla 88/77/EWG zmieniona przez 91/542/EWG i 96/1/EWG, 2001/27/WE

- Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych - testy przydatności pojazdów do warunków drogowych, 92/55/EWG
- Emisje lotnych związków organicznych z przechowywania i transportu benzyny, 94/63/WE
- Zawartość ołowiu w benzynie, 85/210/EWG zmieniona przez 85/581/EWG i 87/416/EWG
- Zawartość siarki w paliwach płynnych, 93/12/EWG zastępująca 75/716/EWG

- Dyrektywy dotyczące gospodarki odpadami:
  - Odpady z przemysłu dwutlenku tytanu, 78/176/EWG zmieniona przez 91/692/EWG i dyrektywy pokrewne: Procedury nadzoru w odniesieniu do odpadów pochodzących z przemysłu dwutlenku tytanu, 82/83/EWG Harmonizacja programów zmniejszenia zanieczyszczeń, 92/12/EWG
  - Zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza przez zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/429/EWG uchyla 2000/76/WE i przez nowe zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/369/EWG uchyla 2000/76/WE
  - Spalanie odpadów niebezpiecznych, 94/67/EWG uchyla 2000/76/WE
  - Usuwanie olejów odpadowych, 75/439/EWG zmieniona przez 87/101/EWG i 91/692/EWG
  - Ramowa dyrektywa w sprawie odpadów 75/442/EWG zmieniona przez 91/156/EWG i 91/692/EWG
  - Usuwanie PCB i PCT, 76/403/EWG zastąpiona przez 96/59/WE
  - Odpady niebezpieczne, 91/689/EWG zastępująca 78/319/EWG zmieniona przez 94/31/WE
  - Osady ściekowe i gleba, 86/278/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
  - Baterie, 91/157/EWG zmieniona przez 93/86/EWG
  - Odpady z opakowań, 94/62/WE zmieniona przez 2005/20/WE

- Dyrektywy dotyczące jakości wody:
  - Ścieki komunalne, 91/271/EWG zmieniona przez 98/15/WE
  - Azotany, 91/676/EWG
  - Niebezpieczne substancje w środowisku wodnym, 76/464/EWG zmieniona przez 2000/60/WE
  - 7 dyrektyw - "córki", wszystkie poprawione przez 90/656/EWG i 91/692/EWG Zrzuty rtęci z przemysłu elektrolizy chlorków metali alkalicznych 82/176/EWG Zrzuty kadmu, 83/513/EWG
  - Zrzuty rtęci z sektorów innych niż przemysł elektrolizy chlorków metali alkalicznych, 84/156/EWG Zrzuty sześciochlorocykloheksanu, 84/491/EWG
  - Dyrektywa 86/280/EWG w sprawie wartości dopuszczalne dla ścieków i wskaźników jakości wód w odniesieniu do zrzutów niektórych niebezpiecznych substancji objętych wykazem I załącznika do dyrektywy 76/464/EWG, zmieniona przez dyrektywy 88/347/EWG i 90/415/EWG

- Dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach 76/160/EWG zmieniona przez 90/656/EWG
- Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, 80/778/EWG zmieniona przez 81/858/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Jakość wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wód pitnej, 75/440/EWG zmieniona przez 79/869/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG związana z nią decyzja 77/795/EWG w sprawie wspólnych procedur wymiany informacji
- Pomiary i pobieranie próbek wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej, 79/869/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- Wody podziemne 80/68/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Słodkie wody wymagające ochrony dla zachowania życia ryb, 78/659/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- Jakość wody wymaganej dla bytowania skorupiaków i mięczaków, 79/923/EWG zmieniona przez 91/692/EWG

- Dyrektywy dotyczące ochrony przyrody:
  - Siedliska, 92/43/EWG zmieniona przez 97/62/WE
  - Dzikie ptaki, 79/409/EWG zmieniona przez 81/84/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/WE
  - Skóry młodych fok, 83/129/EWG zmieniona przez 85/444/EWG, 89/370/EWG

- Dyrektywy dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia przemysłowego i zarządzania ryzykiem:
  - Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez zakłady przemysłowe, 84/360/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
  - Ograniczenie emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw, 88/609/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 94/66/WE
  - IPPC (zintegrowane zapobieganie i ograniczenie zanieczyszczeń), 96/61/WE zmieniona przez 2003/87/WE
  - Seveso - kontrola zagrożenia poważnymi awariami, 96/82/WE zastępująca 82/501/EWG, zmieniona przez 2003/105/WE

- Dyrektywy dotyczące chemikali i organizmów zmodyfikowanych genetycznie:
  - Eksperymenty na zwierzętach, 86/609/EWG zmieniona przez 2003/65/WE
  - Dobra praktyka laboratoryjna, 87/18/EWG, związana z nią dyrektywa 88/320/EWG w sprawie kontroli, zmieniona przez 99/12/WE
  - Kontrolowane wykorzystanie genetycznie zmodyfikowanych organizmów, 90/219/EWG zmieniona przez 94/51/WE, 98/81/WE
  - Azbest, 87/217/EWG zmieniona przez 91/692/WE
  - Klasyfikacja, pakowanie i etykietowanie substancji niebezpiecznych, 67/548/EWG zmieniona przez 69/81/EWG, 70/189/EWG/ 71/144/EWG, 73/146/EWG, 75/409/EWG, 76/907/EWG, 79/370/EWG, 79/831/EWG, 80/1189/EWG, 81/957/EWG, 82/232/EWG, 83/467/EWG, 84/449/EWG, 86/431/EWG, 87/432/EWG, 88/302/EWG, 88/490/EWG,

- 90/517/EWG, 91/325/EWG, 91/26/EWG/ 91/410/EWG, 91/632/EWG, 92/32/EWG
92/37/EWG, 92/69/EWG, 93/21/EWG, 93/67/EWG, 93/72/EWG, 93/90/EWG,
93/101/EWG, 93/105/EWG, 94/69/WE, 96/54/WE, 96/56/WE
- Klasyfikacja, oznakowanie i pakowanie niebezpiecznych preparatów 88/379/EWG zmieniona przez 89/178/EWG, 90/492/EWG, 91/155/EWG, 93/18/EWG, 93/112/EWG, 91/442/EWG, 95/65/EWG, 2001/58/WE
  - Ograniczenie sprzedaży i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji i preparatów, 76/69/EWG zmieniona przez 79/663/EWG, 82/806/EWG, 82/828/EWG, 83/478/EWG, 85/46/EWG, 85/610/EWG, 89/677/EWG, 89/678/EWG, 91/173/EWG, 91/338/EWG, 91/339/EWG, 91/659/EWG, 94/27/WE, 94/48/WE, 94/60/WE, 96/55/WE, 97/10/WE, 97/16/WE
  - Zamierzone uwalnianie do środowiska genetycznie zmodyfikowanych organizmów 90/219/WE zmieniona przez 94/15/WE, 97/35/WE
  - Detergenty, 73/404/EWG zmieniona przez 82/242/EWG i 86/94/EWG i związana z nią dyrektywa w sprawie testowania biodegradacji, 73/405/EWG zmieniona przez 82/243/EWG
  - Transport drogowy niebezpiecznych towarów 94/55/WE zmieniona przez 2006/89/WE
- Dyrektywy dotyczące hałasu:
- Pojazdy silnikowe 70/157/EWG zmieniona przez 73/350/EWG, 77/212/EWG, 81/334/EWG, 84/372/EWG, 84/424/EWG, 87/354/EWG, 89/491/EWG, 92/97/EWG i 96/20/WE
  - Motocykle 78/1015/EWG zmieniona przez 87/56/EWG i 89/235/EWG
  - Sprzęt budowlany (ramowa) 79/113/EWG zmieniona przez 81/1051/EWG i 85/405/EWG
  - Samoloty poddźwiękowe, 80/51/EWG zmieniona przez 83/206/EWG
  - Poddźwiękowe samoloty odrzutowe, 89/629/EWG
  - Ograniczenie eksploatacji samolotów, 92/14/EWG zmieniona przez 99/28/WE
  - W sprawie zbliżenia przepisów prawa państw członkowskich dotyczących dopuszczanie do eksploatacji sprzętu i maszyn budowlanych, 84/532/EWG
  - Sprężarki, 84/533/EWG zmieniona przez 85/406/EWG
  - Żurawie wieżowe, 84/534/EWG zmieniona przez 85/405/EWG
  - Agregaty spawalnicze, 84/535/EWG zmieniona przez 85/407/EWG
  - Agregaty prądotwórcze 84/536/EWG zmieniona przez 85/408/EWG
  - Kruszarki betonu, 84/537/EWG zmieniona przez 85/409/EWG
  - Kosiarki do trawy, 84/538/EWG zmieniona przez 87/252/EWG, 88/180/EWG i 88/181/EWG
  - Koparki hydrauliczne, 86/662/EWG zmieniona przez 89/514/EWG i 95/2/WE
  - Sprzęt gospodarstwa domowego, 86/594/EWG
- Dyrektywy dotyczące bezpieczeństwa nuklearnego i ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym:
- Ochrona społeczeństwa i pracowników przed promieniowaniem, 80/836/EURATOM zmieniona przez 84/467/EURATOM

- Ochrona przed promieniowaniem związanym z naświetleniami medycznymi, 97/43/EURATOM
- Wczesna wymiana informacji w przypadku zagrożenia radiologicznego, 87/600/EURATOM
- Informowanie społeczeństwa, 89/618/EURATOM
- Ochrona pracowników z zewnątrz przed promieniowaniem, 90/641/EURATOM
- Przesyłanie odpadów radioaktywnych, 92/3/EURATOM uzupełniona przez 93/552/EURATOM
- Podstawowe normy bezpieczeństwa, 96/29/EURATOM
- Przesyłanie substancji radioaktywnych, 93/1493/EURATOM

Dokumenty programowe:

- Polityka ekologiczna państwa (1991 r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001 r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.),
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 (projekt),
- Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Agenda 21 – Ramowy Program Działań,
- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.)
- Długotrwała strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – „Polska 2025”,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej,
- Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 r.,
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej,
- Krajowy program zwiększania lesistości,
- Polityka leśna państwa,
- Strategia gospodarki wodnej wraz z harmonogramem zadań Gospodarki Wodnej do roku 2020,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, przyjętym przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. - Strategią Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r.,
- Program Operacyjnym "Infrastruktura i Środowisko",
- Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Programem zwiększenia lesistości województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2001-2010,
- Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Jonkowo.

ZALĄCZNIK NR 3 Bibliografia

- Bernaciak A., Gaczek W., Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2002,
- Błaszyk T., Górski J., Odpady a problemy zagrożenia i ochrony wód podziemnych, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 1996,
- *Geografia Polski : środowisko przyrodnicze*, red. nauk. L. Starkel, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004,
- Kistowski M., Staszek W., Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, Gdańsk, Wydaw. DJ, 1999,
- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003,
- Bednarek R., Prusunkiewicz Z. Geografia gleb, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997,
- Narodowy Program Przygotowania do członkostwa w UE, Rozdział 23 – Ochrona Środowiska; MOŚZNiL, 1999,
- Ochrona Środowiska 2005, GUS, Warszawa 2005,
- Piontek F., tom I, rozdział I Środowisko przyrodnicze w strategii wzrostu gospodarczego i w rozwoju zrównoważonym. Planowanie i wdrażanie polityka ochrony środowiska, poradnik, Warszawa, 2001.
- Poskrobko B., Zarządzanie środowiskiem, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2006,
- Poskrobko B: Sterowanie ekorozwojem tom I i III Regionalne i gospodarcze aspekty ekorozwoju, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 1998,
- Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, Warszawa, listopad 2002,
- Śleszyński J., Ekonomiczne problemy ochrony środowiska, ARIES, Warszawa 2000,
- Woś A., Klimat Polski, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999,
- Stan środowiska i działalność inspekcyjna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie na terenie Gminy Jonkowo, sierpień 2008 r.,
- Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie,
- Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego,
- Strona internetowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Strona internetowa Ministerstwa Środowiska,
- Strona internetowa Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego.